

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Programı**

**GÖRSEL SANATLAR DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARILARININ SOSYO-KÜLTÜREL
ÖZELLİKLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Günnar Yağcılar Tonguç
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Serdar Tuna**

Burdur, 2012

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Programı**

**GÖRSEL SANATLAR DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARILARININ SOSYO-KÜLTÜREL
ÖZELLİKLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Günnar Yağcılar Tonguç
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Serdar Tuna**

Burdur, 2012

MAKÜ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından tarihinde tez savunma sınavı yapılan Gunnar YAĞCILAR TONGUÇ'un "Görsel Sanatlar Dersi Alan Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Özellikler Açısından Akademik Başarısının İncelenmesi" konulu tez çalışması Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE

(TEZ DANIŞMANI) :

ÜYE :

ÜYE :

ÜYE :

ÜYE :

ONAY

M.A.K.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
...../...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

Bildirim

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Günnar YAĞCILAR TONGUÇ

ÖZET

Görsel Sanatlar Dersi Alan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Sosyo-Kültürel Özellikler Açısından İncelenmesi

Günnar YAĞCILAR TONGUÇ

Araştırmada; 2010–2011 eğitim – öğretim yılında, Isparta ilinde bulunan Milli Piyango Anadolu Lisesi, Mustafa Kaçıkçı Anadolu Lisesi ve Şehit Ali İhsan Kalmaz Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören, ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde görsel sanatlar eğitimi alan ve almayan öğrencilerin sosyo-kültürel özellikler açısından akademik başarıları arasındaki farklılıklar belirlenerek değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma; Isparta il merkezinde öğrenim gören ortaöğretim 10. sınıf, Anadolu lisesi öğrencilerine uygulanmıştır. Isparta il merkezinde, seçmeli ders olarak verilen görsel sanatlar dersi alan ve almayan toplam 293 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Verilerin toplanması için, uzman görüşü alınarak anket oluşturulmuş; elde edilen veriler SPSS programında analiz edilerek, bulgular t-testi ve İki yönlü ANOVA kullanılarak tablolara aktarılmıştır. Anket çalışması ile öğrencilerin sosyo-kültürel özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışma sonucunda görsel sanatlar eğitimi dersi almayanların başarısının ($\bar{x}=75,06$), görsel sanatlar eğitimi dersi alanların ise başarı ortalamalarının ($\bar{x}=74,53$) olduğu belirlenmiştir. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile görsel sanatlar eğitimi dersi almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir fark görülmemektedir. Çalışmanın anket kısmında ise öğrencilerin, cinsiyetleri, doğum yerleri, anne- baba eğitim durumları, aile gelirleri, ne sıklıkla gazete aldıkları ve ne sıklıkla sinemaya gittikleriyle ilgili sorular sorulmuştur. Anket sonuçlarına göre sadece doğum yerlerine göre anlamlı bir farklılık görülmüştür. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerden köyde doğanların ortalama başarı puanları ($\bar{x}=68,46$) iken, almayan öğrencilerin ortalama başarı puanları ise ($\bar{x}=81,04$) olduğu, kasabada doğan görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin ortalama başarı puanları ($\bar{x}=81,93$) iken, almayan öğrencilerin ortalama başarı puanları ise ($\bar{x}=69,18$) olduğu görülmektedir. Buna göre görsel

sanatlar eğitimi alan öğrencilerden kasabada doğanların daha başarılı olduğu, görsel sanatlar eğitimi alamayan öğrencilerden ise köyde doğanların daha başarılı olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Sanat Eğitimi, Görsel Sanatlar Eğitimi, Sosyo-Kültürel Özellikler.

ABSTRACT

Inspecting Academical Achievements of Students Studied Visual Arts In Terms Of Socio-Cultural Features

Günnar YAĞCILAR TONGUÇ

In this research, tried to be evaluated by determining the differences between academic achievements according to socio-cultural features who studying in Milli Piyango High School, Mustafa Kaçıkoc High School and Şehit Ali İhsan Kalmaz High School students studied and not visual arts at 10th grade in 2010-2011 academic year.

This research was applied to 10th grade Anadolu High School students are studying in the city center of Isparta. Research was performed on 293 students studied and not visual arts course as electives.

For collecting data, the survey was created based on expert opinion; the obtained data from surveys analyzed and transferred using SPSS Software, t-test and two-way ANOVA. The survey was aimed to put out the students' socio-cultural characteristics.

Working as a result, the average achievement of visual arts education course who have not yet 1, the achievement the fields of visual arts education course averages were determined to be 2. There is not seen a significant difference between students' academic achievements that taking and not taking visual arts education. In the survey part of the study following questions were asked to the students, gender, place of birth, the educational status of parents, family income, how often they buy newspaper and went to the movies. According to survey results was observed only a significant difference according to place of birth of students. The average success score of students who were born in the village and took visual arts course was 3, the average achievement score of students were born in the village but in visual arts education lesson has not determined as 4. The average success score of students who were born in the town and took visual arts course was 5, the average achievement score of students were born in the village but in visual arts education lesson has not determined as 6. As a result, the visual arts students are trained, and was born in village said to be

more successful than students who were born in the village. In addition to visual arts students who have not received training, the students born in the village said to be more successful than students who were born in town.

Keywords: Art Education, Visual Arts Education, Socio-Cultural Properties.

ÖNSÖZ

Araştırmam süresince yardımlarını esirgemeyen, araştırmamı yönlendiren, değerli danışmanım Yrd. Doç. Serdar TUNA'ya, teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca benden manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme, tezimin her aşamasında değerli bilgilerini benimle paylaşan sevgili arkadaşım Uzman Betül ÖZAYDIN' a yürekten teşekkür ederim.

Araştırmamın her aşamasında bana destek olan, sevgili eşim Güray TONGUÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XI
BÖLÜM I.....	1
Giriş.....	1
<i>Problem</i>	5
<i>Amaç</i>	6
<i>Önem</i>	6
<i>Varsayımlar</i>	6
<i>Sınırlılıklar</i>	6
<i>Tanımlar</i>	6
BÖLÜM II.....	8
Kuramsal Çerçeve Ve İlgili Araştırmalar.....	8
<i>Eğitim</i>	8
<i>Görsel Sanatların Eğitimdeki Yeri</i>	9
<i>Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Amaçları</i>	13
Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri	14
<i>Görsel Sanatlar Eğitiminin Gelişimi</i>	15
Ülkemizde Sanat Eğitiminin Gelişimi.....	15
<i>Görsel Sanatların Eğitime Katkısı</i>	21
Görsel Sanatların Estetik Değer ve Algısal Duyarlılığın Gelişmesine Katkısı	21
Anlatım Aracı Olan Görsel Sanatlar Eğitiminin İletişime Katkısı	23
Görsel Sanatlar Eğitiminin Anlama Öğrenme Yetisini Geliştirmeye Katkısı .	24
Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerde Var olan Yetenekleri ve Yaratıcılığı Geliştirmeye Katkısı	25
<i>Sanat Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar</i>	29
<i>Sosyo- Kültürel Özellikler</i>	30

Sosyalleşme Sürecinde Görsel Sanatlar Dersinin Öğrenme Üzerindeki Etkileri.....	31
BÖLÜM III.....	34
Yöntem.....	34
<i>Çalışma Grubu</i>	34
<i>Verilerin Toplanması</i>	34
<i>Veri Toplama Aracının Uygulanması</i>	35
<i>Verilerin Çözümü ve Yorumlanması</i>	35
BÖLÜM IV.....	36
Bulgular.....	36
BÖLÜM V.....	48
Sonuçlar Ve Öneriler.....	48
<i>Sonuç</i>	48
<i>Öneriler</i>	49
Kaynaklar.....	51
EKLER.....	55
EK -1.....	55
ÖZGEÇMİŞ.....	57

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarı Durumları İle İlgili t-Testi Sonuçları	36
Tablo 2: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Cinsiyetlere Göre Betimsel İstatistikleri	37
Tablo 3: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları	37
Tablo 4: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Doğum Yerlerine Göre Betimsel İstatistikleri	38
Tablo 5: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları	39
Tablo 6: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Anne Eğitim Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri	40
Tablo 7: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları	41
Tablo 8: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Baba Eğitim Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri	42
Tablo 9: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları	42
Tablo 10: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Aylık Gelir Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri	43
Tablo 11: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Aylık Gelir Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları	44
Tablo 12: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Cinsiyetlere Göre Betimsel İstatistikleri	45
Tablo 13: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Gazete Alım Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri	45

Tablo 14: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Sinemaya Gitme Durumuna Göre Betimsel İstatistikler..... 46

Tablo 15: Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Sinemaya Gitme Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları 47

BÖLÜM I

Giriş

Eğitim, insan beyninin gelişimi ve doğru yönlendirilmesi, yaşadığı toplum içinde yerini belirlemesi, çevresine uyum sağlayabilmesi, fikirlerini ortaya koyabilmesi, içinde yaşadığı toplumda bir birey olabilmesi için en önemli unsurdur. Sanat eğitimi, bireysel beceri ve yetenekleri temel öğretim yöntemi olarak kabul eden ve ilköğretimin amaçlarını kendi amaçlarıyla uygulamada somutlaştırabilen bir öğretim alanıdır.

Oldukça kapsamlı bir kavram olan biliş, insan zihninin dünyayı ve çevresindeki olayları anlamaya yönelik yaptığı işlerin tümüdür (Fidan, 1986). Öğrenen bireyin dikkat, imgelem, algı, hafıza ve iç görüş gibi süreçleri kullanması bilişsel bir işlemdir (Selçuk, 2000).

Biliş sözcüğü, dünyamızı öğrenmeyi ve anlamayı içeren, zihinsel faaliyetler anlamına gelir. Bilişsel öğrenme; bir insan ya da hayvanın geçirdiği yaşantı sonucu, bilgiyi işleme tarzında meydana gelen değişiktir. Diğer bir deyişle, bilişsel öğrenme; geçmiş yaşantılar sonucu olayların anlam değiştirmesidir (Erden ve Akman, 1997).

Bilişsel öğrenmenin başlıca ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Öğrenen, dış uyarıcıların pasif bir alıcısı değil, onların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur. Diğer bir deyişle birey öğrenme için çaba göstermelidir.
2. İnsanın, zihnin kazandığı davranışları depolama ve yeri geldiği zaman hatırlayıp kullanabilme yetisi vardır.
3. Birey, karşılaştığı yeni uyarıcıları eski bilgileriyle karşılaştırarak öğrenir (Erden, 2001).

Bireyin eğitim-öğretim süreci içerisinde, bilişsel öğrenme yaşantıları önemli bir yer tutar. Öğrenme etkinliklerinde olduğunca çok sayıda duyu organına hitap edilmelidir. Bu bağlamda, eğitimin bütün dallarında olduğu gibi resim eğitiminde de amaç bireyi bilişsel ve devinişsel açıdan geliştirmek ve onun davranışlarında bu yönde istendik değişiklikler oluşturmaktır.

Sayı sayma ve oranlar gibi soyut kavramlar resim eğitiminin içeriğine uygulandığı zaman, somut ve net anlamlara ihtiyaç duyarlar. Resim eğitimi sayesinde bu kavramlar arasındaki ilişki daha çabuk yapılabilir. Resim eğitimi, çocukta el ve göz koordinasyonu, sembollerini tanıma, dikkat ve insan zekâsının diğer normlarını geliştiren bir nitelik de taşımaktadır.

İnsan zekâsını soyut zekâ, mekanik zekâ ve sosyal zekâ olmak üzere 3 ana başlıkta sınıflandırırız;

1. Sembollerle, kavramlarla, ilkelerle ve bunların problemi çözmeye kullanılması ile ilgili yetenek ve davranışlar soyut zekâyı,
2. Araçların, eşyaların, nesnelerin kullanılması ile ilgili yetenekler ve davranışlar mekanik zekâyı,
3. İnsanlarla iyi ilişkiler kurabilme, sosyal problemleri çözmeye ile ilgili yetenekler ve davranışlar sosyal zekâyı gösterir (Başaran, 1969).

Etkin ve bilinçli bir resim eğitimi çocuğun yaratıcı gücünü uyandırdığı gibi, onun bu yöndeki yeteneklerinin de gelişmesini ve zenginleşmesini sağlar. Bu bağlamda çağdaş eğitimin vazgeçilmez unsurlarından biri olan resim eğitiminin amaçları içerisinde; insan zekâsını ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmek ve yetkinleştirmek vardır (MEB, 1992).

Bireyde “Bilgi, bilinç ve dürtülerin” dengede olmasından oluşan ruhsal özgürlük, sanat eğitiminde, tasarım-uygulayım gücünün geliştirilmesine ortam hazırlar. Çocuk gelişiminde sanat eğitimi verme arayışı bilgi çağının gereğidir. Bilgi çağında, çocuğun çağdaş sanat eğitimi için, çocuğun dilini anlayan, psikolojik analiz yaklaşımında bulunan, onlardan gelecek mesaj sinyallerini çözümleyebilecek, bilgi ve duygu donanımlı sanat eğitimcisi olmak gerekir. Bilgi çağını takip etme endişesini yaşayan insan, doğal olarak en son gelişmeleri göz önünde bulundurarak yeni araç gereçleri tanımayı, tanıtmayı, ilk öğreneni ve öğreteni olmayı ister. Bu nedenle çağcıl gelişimlere açık bir çocuk birey için resim eğitimi kaçınılmaz bir durumdur.

Kullanılan ve kullanılacak yöntemlerle, çocuk gelişimine katkıda bulunmak amacıyla resim eğitimi, umulandan daha çok sonuç verecek özelliktedir. Resim eğitimi çocuğun öncelikle duygusal gelişimine olumlu katkılarda bulunur. Buna paralel olarak akıl ve zekâyı dayalı olarak irade ve tercih haklarını daha isabetli kullanma yetisi kazandırır.

Eğitimin bir amacı da bireysel (duygusal) zekânın işlenerek en yararlı hale getirilmesidir. Sanat eğitimi ile bireysel (duygusal) zekânın, bilimsel tutarlılık ve sezgisel yaratıcı bütünlük içerisinde somutlaştığı bir alandır. Çocuk, zekâsı ve sezgileriyle yaşadığı için zaten spontane bir yapıdadır. Onları anlamak için çaba gerekir. Bu nedenle çocuğun bireysel istek ve beklentilerin sınır tanımazlığı, çok yönlü düşünebilmeyi, sanat eğitiminde de demokratlaşmayı gerektirdiği kadar özgürlüğü ve özgünlüğü de gerektirir. Sanat eğitimi ile çocuk kısa zaman içerisinde hızlı bir biçimde, "gözle düşünme" yetisi kazanır (MEB, 1992).

Önemli olan sanat eğitimi derslerinin hem içerik hem de eğitim ortamı açısından amacına uygun gerçekleştirebilmektir. Burada bilinmesi gereken; çocuğun bilgisel donanımdan çok onu birey olarak biçimlendiren yanlarından sorumlu olduğumuzdur (San, 1979).

İnci San (1979); "Çocuğun sanat eğitimiyle kavrayabildiği şeyleri resim, şiir, müzik ya da dramatik oyunlar haline getirebildiğini; kavramları malzemeyle bağdaştırıp ifade edebilmesinin kıvanç kaynağı olduğunu belirtmektedir." Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık' da San (1977) şöyle demektedir :"... Bir sanat etkinliği süreci ya da bir yaratma; Duyularla ve duyularla işe başlayıp, bunlar arasında alıcı ve dengeli etkileşimi sağladıktan sonra, bilişsel süreçlere yer vererek uygun mecazları bulma olduğuna göre; çocuğun duygusal ve zihinsel süreç ve yetilerini en anlamlı biçimde eğitmeyi de beraberinde getirmektedir. Ancak zihinsel süreçlerin içinde de duygusallığın olduğunu unutmamak gerekir. Zihinsel gelişimin evreleri içinde, sanatsal etkinliğin de boyutlarını genişletecektir. Analizci, buluşçu ve özgün tavırların, çeşitli alanlarda kendini göstermesi bakımından feda edilmeyecek bir konu olmalıdır." (San, 1979).

"Resmin Çocukların Bilişsel Gelişimine Katkısı" adlı kitabında W. Ellison Eisner (1989), çocuklarda düşünme ve algılama yeteneklerinde niteliksel değişikliklere sebep olarak dokuz çeşit sanat faaliyetinden söz etmektedir. Çocukların:

1. İmajlar yaratabildiklerini,
2. Bu imajların semboller yerine geçebileceğini,
3. Sembollerin ve imajların onları bir hayal dünyasına götürebileceğini,
4. İmaj yaratma sürecinin, önce yargıya varmayı gerektirdiğini,
5. İmajların başka imajlarla ilişkili olarak bir bütün yarattığını,

6. Fiziksel olarak mevcut olmayan düşünce ve duyguların imajlarla sembolize edileceğini,
7. Sadece görsel şekilde dışavurulanabilecek bazı imaj ve duyguların olduğunu,
8. Dünyayı estetik yaşantının bir kaynağı olarak görmeyi öğrendiklerini belirtmektedir.

Yazar, sanatsal düşünmenin bazı yönlerinin insan doğasında var olduğunu ancak diğer yönlerin kültürle birlikte şekillendiğini söylemektedir. İnsan doğasına kültürü getirmenin bir yolunun da sanat eğitimi olduğunu belirtir. Bununla, çocukların bilişsel gelişiminin hızlanacağı görüşündedir. Yapılan araştırmalar sanatın bilişsel gelişiminde etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Çeşitli alanların sanat yoluyla öğretebileceği üzerinde de durulmaktadır. Bunların yanı sıra; başka alanlarında, yeteneğin tespiti ve geliştirilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir (San, 1979).

Martha Taunton (1984), "Dört Yaş Çocuğunun Resimlerindeki Yeteneğin Belirlenmesi" amacıyla yaptığı araştırmada; dört yaşındaki bir çocuğun kelime (ipucu) yardımıyla resim yapıtlarını doğru şekilde eşleyebileceği hipotezi için on üç çocuk gözlemiştir. Araştırmayı yürüten rehber öğrenciler teker teker tahmin oyunu oynamışlar ve ipucu kelimeleri ile resimleri eşleştirmelerini istemişlerdir. Sonuçta çocukların bunu başardığı görülmüştür. Çocuğun görsel algılarındaki uyarılmışlık düzeyindeki gelişmişliği, hangi alanda olursa olsun başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

Atan'ın (2011), "Çocuk Gelişiminde Resim Eğitiminin Yeri" başlıklı çalışmasında 5–12 yaş grubu çocuklar arasında "Çocuk ve Çevre" konulu bir resim etkinliği düzenlenmiştir. Böyle bir etkinlikle çocuk bireylerin; kuraldışı bir anlayışla özgür ve özgün işler ortaya koyabileceği üzerinde durulmuştur. Etkinlik konusu üzerinde çocuk bireylerin, değişik sentezlerle farklı ürünler ortaya koyabilme yeteneğinin geliştiği gözlemlenmiştir. Yaşama, olaya ve dünyaya geniş bir perspektifle bakabilmenin, algılayabilmenin ve bunun için gerekli davranışları cesaretle uygulamanın bir yolu da sanattan geçtiği gözlemlenmiştir. Çalışmanın sonunda resim eğitimin, bilişsel öğrenmeye olan katkısı ortaya konulmuştur.

Bu anlamda diyebiliriz ki geleceğe hazır olabilmek sanatta ve düşüncede bilim ve teknikte yaratıcı insan yetiştirmek için en önemli alan olan sanat eğitiminde yeni

yaklaşımlara gereksinim olmaktadır. Sanat ve kültür eğitim biliminin birlikte yapacağı çalışmalarla; sanat yoluyla öğrenmenin gereği üzerinde durulmalıdır.

Araştırmada, görsel sanatlar eğitimi alan ve almayan iki gruptan oluşan öğrencilere demografik özellikte bir anket uygulanacaktır. Anket sonuçları ve yılsonu not ortalamaları "iki faktörlü anova" ve "t-testi" uygulaması neticesinde bulgular elde edilecektir.

Problem

Görsel sanatlar eğitimi alan ve almayan lise 10. sınıf öğrencilerinin sosyo-kültürel özelliklerine göre akademik başarılarında farklılık var mıdır, varsa farklılık düzeyleri nelerdir?

Alt problemler;

1. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin, cinsiyetlerine göre akademik başarılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin, doğum yerlerine göre akademik başarılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin, annelerinin eğitim durumuna göre akademik başarılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin, babalarının eğitim durumuna göre akademik başarılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin, ailelerinin aylık gelirlerine göre akademik başarılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin, gazete alma sıklığına göre akademik başarılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin, sinemaya gitme sıklığına göre akademik başarılarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Amaç

Ortaöğretim kurumlarında 10. sınıfta öğrenim gören, görsel sanatlar eğitim alan ve almayan öğrencilerin akademik başarılarında ve sosyo-kültürel özelliklerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Önem

Sanat eğitimi, bireysel beceri ve yetenekleri temel öğretim yöntemi olarak kabul eden ve amaçlarını kendi amaçlarıyla uygulamada somutlaştırabilen bir öğretim alanıdır.

Bu araştırma; lise 10. sınıfta öğrenim gören görsel sanatlar eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin sosyo-kültürel özelliklerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığının ortaya çıkarılması, çözüm önerileri ile sanat eğitimine katkı sağlanması bakımından önemli ve gereklidir.

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin sosyo-kültürel farklılıklarının sonuçlarına dikkat çekeceği ve bu konuda yapılacak yeni araştırmalara kaynak olabileceği umulmaktadır.

Bu çalışma, görsel sanatlar eğitimi veren öğretmenlere, seçmeli ders olarak okutulmakta olan görsel sanatlar dersinin önemini ortaya konulmasına ve bu ders kapsamında ne gibi eksiklikler olduğuna ışık tutabilir.

Varsayımlar

Öğrencilerin anket sorularını içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

- 1- Araştırma, 2010-2011 eğitim – öğretim yılında Isparta ilinde bulunan Milli Piyango Anadolu Lisesi, Mustafa Kaçikoç Anadolu Lisesi ve Şehit Ali İhsan Kalmaz Anadolu Lisesi ile sınırlıdır.
- 2- Ortaöğretim 10. sınıfta öğrenim görmekte olan 293 öğrenciyle sınırlıdır.
- 3- Söz konusu öğrencilerin sınıf başarı puanları ile demografik bilgilerini içeren anket uygulamasıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Sanat: İnsanın duygu, düşünce ve heyecanlarını, ruhsal deneyimlerine biçim vererek, başkalarına anlatabilmek çabasıdır (Türkdoğan, 1981).

Görsel Sanatlar: Desen, resim, özgün baskı, film, televizyon, grafik, üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; kentsel tasarım, iç mimarlık ve manzara tasarımı gibi mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını; seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıf (Özsoy, 2003).

Sanat Eğitimi: Kavramsal ve genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitim; okullarda güzel sanatlara ilişkin ders ve etkinlikler bütünü, estetik eğitim (San, 1983).

Biliş: Canlının, bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi, vukuf. Bilgiyi işleme, uygulama, anlama, çıkarım yapabilme, karar alabilme, öğrenme yetileri.

Bilişsel Öğrenme: Algı ve düşüncelerin yeniden düzenlenmesine dayalı olarak gerçekleştirilen öğrenmedir.

Sosyo-kültürel: Bir toplumu veya toplumsal bir grubu ve kendine özgü olan kültürü ilgilendiren sosyo-kültürel değerlerdir.

Demografik Anket: Demografik sorular genelde katılımcıları sınıf, yaş ya da eğitim seviyesi gibi kriterlere dayalı olarak daha küçük ve özellikli gruplara ayırmak için kullanılır.

BÖLÜM II

Kuramsal Çerçeve Ve İlgili Araştırmalar

Seçilen tez konusuna benzerlik gösteren bir çalışmaya ilgili literatürde ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan araştırmalarda rastlanmamıştır. Bu bağlamda seçilen çalışma konusu özgün bir nitelik ortaya koymaktadır.

Araştırma konusu genel eğitim, sanat ve sanat eğitimi bağlamında karmaşık bir ilişki ortaya koymaktadır. Dolayısıyla görsel sanatlara ait ilgili literatür, eğitim bilimleri literatürü ve sanat eğitimine ait literatür, milli eğitimde yer alan bir ders kimliğiyle ilgili resmi belgeler, önerilerin değerlendirilmesi bağlamında sempozyum bildiri ve sonuçları, bağlantılı konularda yapılmış tezler gerek yerli ve gerekse yabancı kaynaklar açısından nicelik olarak literatür desteğine başvurulmuştur.

Eğitim

İnsanoğlu, yaşamının devamı, sosyalleşmenin ve toplumsallaşmanın gereği, doğaya karşı kendi varlığını sürdürmek adına, yapılandığı sistem olan eğitim için de bir takım tanımlamalar yapmıştır. Durkheim (1961), "Ergin nesillerin sosyal hayata elverişli olmayan üzerinde yaptığı etkidir." diyerek eğitimi tanımlamıştır.

En temel özelliklerini dikkate alarak, insanda istendik davranışların değişikliğini oluşturabilmek, toplumla birey arasındaki uyumu sağlamak ve bireyin toplumla birlikte gelişimini sürdürebilmesi için uygulanan sürekli ve sistemli programlara eğitim denilir (Çınar, 2002).

Eğitimin amaçları şu şekilde sıralanabilir;

1. Beceri, anlayış, yeterli bilgi elde etmek,
2. Kişinin uygun değerlerde, gelişimini sağlama,
3. Kişinin bedensel, duyuşsal, düşünsel yeteneklerinin geliştirilmesi,
4. Bilgi ve bilim verilerini, üretime, işe, insan gereksinimi sağlama sürecine dönüştürme etkinliği,

5. İnsan davranışlarının (bedensel, duyuşsal, düşünsel) doğa ve topluma uyumu sağlamak amacıyla değiştirme,
6. Kişinin toplumsallaşma sürecinden toplumsal yaşayışın ve toplumsal organizasyonunun zorunlu kıldığı, beceri, yetenek, bedensel ve düşünsel etkinlikleri, onarma, yaratıcı kılma,
7. Kültür ve uygarlık değerlerini, insan yaratımının bütün birikimlerini, gelecek kuşaklara aktarma ve bilginin yeniden üretilmesine yardım etme etkinliği,
8. Ulusal kültür, ulusal birlik ve bütünlüğü sağlama etkinliği,
9. İnsanı belirli bir yönüyle ya da belirli davranışlarının yetkinleşmesine yönelik olarak eğitmek,
10. İnsanı doğanın ve toplumun bir aracı, metalaşmış bir varlığı olarak eğitmek,
11. İnsanı tüm yönleriyle, varlık yapısını oluşturan bütün yetenek ve beceri bütünlüğünün yetiştirilmesini amaç bilerek eğitmek (Topses, 1982).

Eğitim, düşünen insanın gelişmesiyle, bugün bilimin dallarından biri olarak, bilim dünyasında yerini almış; pedagoji, sosyoloji, psikoloji gibi birçok daldan beslenerek gelişimine devam etmektedir.

Görsel Sanatların Eğitimdeki Yeri

Sanat, öğrencilere kendi çevrelerindeki dünyayı algılamaları için bir yol sunar. Öğrenciler sanat çalışmalarını aracılığıyla ifadeci, yaratıcı yeteneklerini geliştirebilirler (Keser, 2005).

Sanat insanın hem öğrenme sürecinde, hem gelişim aşamasında etkin olan alanlardan biridir. Çünkü sanat, zekâyla birlikte duygu, düşünce ve duyular arasındaki, karşılıklı ve iç içe geçmiş bağlantıyı vurgular. İnsanın bu iki yönünün, doğru eğitim sistemleriyle geliştirilmesi etkin bir gücü oluşturabilir.

Sanat aslında yaratmak ve yarattığından yaratırken haz almaktır. Sanatçının sanat eserini ortaya koyarken tam olarak ne düşündüğünü bilemeyiz. Sanat, sanatçı ile izleyen arasında, toplumlar arasında ve bunların da ötesinde çağlar arasında bir iletişimdir. Yıllar öncesini günümüze ulaştırır. Bugün geçmişini biliyor ve yargılıyor olmamız sanatın erişilmez gücüne bağlıdır. Çünkü sanat, kültürlerin

biçim almış, somutlaşmış bir anlatıdır; dünü anlattığı gibi bugünü de anlatmaktadır. Hiç kuşkusuz yarınları da anlatmaya devam edecektir (Ünver, 2002).

Sanat eğitimi, kimi düşünürlerce Platon'a kadar indirilmekte, kimilerince ancak 20. yy. 'da söz konusu edilecek bir etkinliğe kavuşmuş kabul edilmektedir. Yüzyılımızda giderek önem kazanan sanatla eğitim, duyuların ve tüm tinsel (manevi) eğitimin giderek daralıp sınırlanmış ve bir çeşit yalnızlığa terk edilmiş olduğu görüşleri üzerine ortaya atılmıştır (San, 1979).

Ancak 20. yy başlarından itibaren; toplumların sosyal değişimiyle başlayıp, ihtilallerden makineleşmeye; teknolojiden bilime, günümüz dijital dünyasına uzanan insanın hızlı ilerlemesiyle birlikte; günümüzde insanın en ayrıcalıklı yanını oluşturan ve ihtiyaç duyulan, yaratıcılık kavramının önem kazanmasıyla da, sanat eğitimi genel eğitimde kendine yer açan, ihtiyaç duyulan bir öneme kavuşmuştur.

Sanat eğitimi, eğitimin bir parçası olarak kendi özellikleriyle eğitim sisteminde yer alır. Sanat eğitimi kavramı kapsamsal ve genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır (Etike, 1995).

Sanat eğitimi; çalışma alanı itibariyle tüm bilim dalları ile ilişkilidir, bu alan; kalkınmasını sağlamış ülkelerde bilim eğitimiyle aynı paralelde gelişme göstermiştir.

Kırıçoğlu'na (2005) göre; bireyin sanatsal ve estetik gelişimi, sanatta öğrenme ve yaratıcılık eğitimi, sanat öğretiminin araştırma konuları içinde yer alır. Kısaca sanat eğitiminin metodolojisi ile ilgili sorunlara felsefe, psikoloji, toplum bilim ve antropoloji gibi bilim dalları ile ilişki kurarak üst düzey çözümler arar. Bu çözümleri uygulamaya sunar. Kuramını oluştururken bu dalların bilimsel araştırmalarından, araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanır.

Dar anlamıyla sanat eğitimi görsel sanatların eğitimi ve öğretimiyle ilgilenir. Bu öğretimin kapsamı içinde, pratik sanat etkinlikleri, sanat yapıtı inceleme, sanat tarihi ve estetik yer alır. Dahası, sanat eğitimi, araç – gereç ve işlik donanımı ile müfredat programları, çalışma düzeni, değerlendirme gibi yöntemsel konuları da içerir. Geniş anlamıyla 'Görsel Sanat Eğitimi' ise eğitbilimin bir dalı olarak sanatın, estetiğin, sanat tarihinin eğitim ve öğretimle ilgili bütün sorunlarıyla ilgilenir (Kırıçoğlu, 2005).

Özsoy (1996), bireylerin eğitiminin aile içinde başladığını, okullarda bilgi, beceri ve davranışlarla şekillendirildiğini, sivil ve çalışma hayatında dolaylı veya doğrudan eğitimin sürüp gittiğini ifade etmektedir. Eğitim süreci içinde verilen sanat derslerinin, kişilere estetik duyarlık ve davranışlar kazandırılmasını önemli bir amaç olarak benimsemekte ve diğer disiplinlere oranla daha fazla olarak bu konuyla ilgilenmektedir. Bunu da sanatın özünde var olan estetik kaygıları aktararak yaptığını söylemektedir.

Sanat eğitimi genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan okul içi ve dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır.

Sanat eğitimi denince, yalnızca bir öğretim dalı değil, eğitim ve öğretimi tamamen kapsayan ve onları yenileyen bir ilke anlaşılmaktadır. Genel eğitimin birleştirici, bütünlüğü bir bileşeni ve dinsel eğitimin temeli olan sanat eğitimi, kişiliğin uyumlu bir bütün olarak gelişimi sürecinde kişideki yaratıcı ve üretici güçlerin gözeticiliği geliştirilmesini amaçlar (San, 1977).

Sanat eğitiminin amacı çocuğu sanatçı yapmak değildir. Sanat eğitimi çağdaş toplumda yetişen fertlerin her alanda yaratıcı olmasını sağlayan etkinliklerdir (San, 1988).

Sanat eğitiminin genel eğitim içinde, eğitimin genel hedeflerinin davranış biçimine dönüşmesinde ve yaşamın bir parçası haline gelmesinde katkısı çok büyüktür. Çünkü eğitimin bütünleşmesinde hedef ile sonuç arasındaki bağı sanat eğitimi kurmaktadır (Telli, 1996).

Eğitim soyut ve zaman dışı bir varlıkla uğraşmaz, evrensel pedagojik bir ilkeyi aramaz. Gerçek eğitim esnasında pedagojik sistemin tarihi duruma uyması yönünde sürekli bir araştırmadır. Bu tarihi durum içinde bulunan insan çevresine körü körüne uymak için değil kendi ihtiyacına göre biçim vermek için yaşar. Çocukta yalnızca rasyonel düşüncüyü geliştirmek duygunluğa karşı güvensiz davranmaya alıştırmak yarın ki insanı yarım bir varlık yapmak olur. Okul lise, üniversite her zamandan çok bugün mekanikleşmiş maddeci bir toplumda insanı, insanlıktan çıkaran gerçek kişiliğinden uzaklaştıran her şeye karşı dikkatle korunmak zorundadır (Yetkin, 1968).

Sanat eğitiminin amaç ve ilkeleri belli başlı yedi maddede toplanmıştır. Bunlar;

1. Sanatın insan yaşamındaki yerinin algılanması: Çocuk okul öncesinden başlayarak ergenin yardımıyla sanatsal faaliyetlerde yer alır. Çocuk kendi yaşı ve seviyesine göre sanatın pek çok alanında değerlendiren, izleyen, uyguluyor ve eleştiren biri olarak karşımıza çıkar. Müzeye gitmek, sergi gezmek, tiyatro seyretmek, müzik dinlemek gibi faaliyetlerde insan yaşamındaki yerini ve önemini algılar.

2. Yaşantı zenginliği deneyimler, kişilik geliştirme ve toplumsallaşma: Yeniliği seven ve üretken olan çocuk gelişim sürecinde yaratıcılığını ortaya koyar. Buradan özgür ve bilinçli bir tutum, onu duygusal etkinliklerini ortaya çıkabileceği bir yere getirir.

3. Güzeli, iyiyi arama çevreyi değerlendirme: Büyümeye başlayan çocuk, sanat eğitimi almaya başlamış ve çevrede oluşan sanatsal olayları artık değerlendirmeye başlamıştır. Eleştiriyi yapar ve güzeli arayıp anlamaya çalışır.

4. Çok yönlü ve açık fikirli yetiştirme: Sanat eğitiminin çocuğun bazı olay ve kavramlarda yorum yapabilen, çağdaş, yenilikçi, açık hoşgörülü, sosyal dinamik aktif bir kişilik getireceği mutlaktır.

5. Çağına uyum sağlama, disiplinler arası etkileşimi fark etme: Kendi başına düşünebilen, doğru soru sorabilen, ilişki kurabilen, sorulan sorulara cevap bulabilen öğrencilerin yetişmesinde sanat eğitiminin etkisi yadsınamaz.

6. Duygu dengesi: Tiyatro, müzik, edebiyat, şiir sanat eğitimi akıl ve bilgi ağırlığı olan eğitim sistemi içinde duygulara ve heyecanlara yer veren bir seçenektir ve dengeyi sanat eğitimi kurar.

7. Kendi kültür değerlerini tanıma: Bir başka amaç ise yetişmekte olanların tüm sanat dallarındaki ve çevrelerindeki güzelliklere karşı duyarlılıkların artmasıyla ileride hem kendi toplumunun hem de öteki toplumların kültür ve sanat varlıklarını bilen, kendi kültürünü sanatını tanıyıp değerlendirebilen birer kişi olmalarını sağlamaktır (San, 1979).

Sanat eğitiminde bir süreç yaşanmaktadır ve çocuğun tüm yeteneklerinin kavranıp geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Okullarımızda görsel sanatlar derslerinin bulunmasının pek çok gerekçesi vardır. Bu gerekçeler zamana, ihtiyaçlara, araştırma uygulamalarına göre yön bulur.

Vedat Özsoy (2003), bu amaçları göre şöyle belirtmektedir:

a. Görsel sanatlar esasen çözülmek üzere problem icat eder. Sanat yaratıcı düşünceyi, anında ve yerinde karar vermeyi, değerlendirme ve hemen sonuç alma yeteneğini geliştirir.

b. Sanat doğası gereği hayal etme alıştırmaları yapılmasını sağlar. Sanat bir değişiklik ve şimdi bildiğimizden daha iyi bir yol ve şans oluşturmak, bir ümit oluşturmak için yegâne araçtır.

c. Sanat var olan kültürel çeşitliliği keşfetmek ve vurgulamak için fırsatlar sunar. Böylece duyarlılığı (empati başkasının yerinde kendini koyma) ve müşterek ve karşılıklı sevgi için yapılması gerekenleri araştırmayı teşvik eder.

Görsel sanatlar eğitimi dünyayı etkilemenin, yaftalamanın ötesine giderek eşsiz özelliklerin ayırt edilmesini sağlar. Çocukların bir sanatsal süreçle buluştukları sonlara, sonda değil daha çalışma sırasında ulaştıklarına inanır. Algıdaki eşsizliği ve bireyselliği besler, geliştirir, el üstünde tutar. Çocuklara çok önemli sorunların çok çeşitli çözüm yolları olduğunu öğretir. Görsel sanatlar eğitimi sözlü ve görsel anlatım yoluyla deneyim ve kavrayışı genişletir zenginleştirir.

Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Amaçları

1. Güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme.
2. Sanatı görsel bir iletişim yolu olarak kullanmada ve değerlendirmede öğrencilerin görsel okuryazarlığını sağlayabilme.
3. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme ve her alanda kullanılacak yaratıcı davranışlar geliştirebilme.
4. Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını kavrayabilme
5. Tasarıma yönelik hayat gücünü geliştirebilme.
6. Düşünceleri gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme.
7. Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme.

8. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme ve estetik kişilik kazandırabilme.
9. Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkân tanıyabilme ve sanat yoluyla kendini ifade imkânı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme.
10. Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkılarını sağlayabilme.
11. Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve iş birliği, dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duyu ve davranışları geliştirebilme.
12. Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme.
13. Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme (MEB, 1997).

Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri

1. Her çoğunun yaratıcı olduğu unutulmamalıdır.
2. Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır.
3. Uygulamalar sırasında iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir.
4. Görsel sanatlar dersi diğer derslerin sürekli uygulama alanı olarak düşünülmemelidir.
5. Görsel sanatlar dersi diğer derslerle ilgili araç ve gereçlerin yapımı, onarımı gibi etkinlikler için ayrılmış zaman olarak düşünülmemelidir.
6. Dersler ilginç duruma getirilmelidir:
7. Zararlı etkenlerden kaçınılmalıdır: Özellikle ergenlik çağına giren çocuklar için, sanat değeri olmayan ve özgün tasarım örneği niteliği taşımayan zevkten yoksun konular seçilmemelidir.

8. Görsel sanatlar eğitimi çocuğa göre olmalıdır.

9. Değerlendirme yaparken gelişime dikkat etmeli ve sergilemeye önem verilmelidir (MEB, 1992).

Sağlıklı sürdürülmesi için belirlenen amaç ve ilkeler dâhilinde önemi ve gerekliliği vurgulanan ilköğretim sanat eğitimi, sürecine devam etse de uygulama aşamasında neler yapıldığı ve ilke ve amaçların hedefine ne kadar ulaştığı ve dünyada uygulanan sanat eğitim programlarıyla ne kadar örtüştüğü de ayrıca önemli bir konudur.

Görsel Sanatlar Eğitiminin Gelişimi

Sanat eğitimi tıpkı bilim eğitimi gibi gerekli ama yöntemleri farklı olan çağdaş yaşamın bir gereksinimidir. Sanat eğitimi ile öğrencinin gören, düşünen, analiz yapabilen, iletişim kurabilen bireyler olmaları amaçlanmaktadır. Bunun için okul programlarında gerekli ölçüde yer verilmelidir. Sanat eğitimi okul öncesi dönemden başlayıp ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde yer almalıdır.

Ülkemizde görsel sanatlar eğitimi dersleri pek çok nedenle sorunların yaşandığı bir alandır. Genel eğitim politikasına bağlı olarak, öğretim programından, yöneticilerden, öğretmenlerden, okulların fiziki yapılarından kaynaklanan bu sorunlar sanat eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Ülkemizde Sanat Eğitiminin Gelişimi

Geleneksel resim anlayışının dışında Batı tarzı resim arayışlarına 15. yüzyılda Fatih Sultan Mehmet'in, İtalyan sanatçı Gentile Bellini'yi bugün Londra National Gallery'de sergilenen kendi portresini yaptırtmak üzere çağırmasıyla başlanmıştır. Geçen süre zarfında Osmanlı İmparatorluğu'na gelerek çalışmalarda bulunan Batılı bazı sanatçıların olduğu bilirse de bu sanatçıların saray ve çevresinden büyük destek gördükleri dönem, Osmanlı'nın Avrupa ile ilişkilerini arttırdığı Batılılaşma dönemi olmuştur. Ayrıca Osmanlı minyatür sanatının geleneksel çizgisinden ayrılmaya başlaması da yine aynı döneme rastlamaktadır (Tansuğ, 1993).

18. yüzyıl, Osmanlı sanatı açısından bir dönüm noktasını ifade etmektedir. Bu yüzyılda ülkemizde yabancı sanatçıların resim ve mimari alanında etkinlikleri

sürerken III. Selim (1789–1807) dönemi ıslahatları arasında Batı yöntemlerine uygun eğitim yapan askeri okulların kurulması kararlaştırılmıştır. Bunlardan 1794 yılında eğitime başlayan Mühendishane-i Berî Hümayun adını taşıyan askeri okulda askeri amaçlı ilk resim dersleri verilmeye başlanmış, fakat bu dersler içinde perspektif, ışık-gölge gibi kurallarda yer almıştır.

Tanzimat döneminde kurulmaya başlanıp sonra çoğalmaya başlayan Rüştîyelerin iyi bir öğretim düzeyini yakalayabilmeleri, iyi yetişmiş öğretmenlerin varlığına bağlıdır. Bu amaçla “Öğretmen Okulları” işlevi ile ilk defa 1848’de “Darülmualimin-i Rüşdi” açılmıştır. Bu açılış, Akyüz’ün belirttiği gibi (1997), “Türk eğitim tarihinde ve Tanzimat döneminin sivil okullar açılması atılımında çok önemli bir olaydır.” 1862’de açılan “İlk öğretmen Okulu” ve 1870’de açılan “Kız Öğretmen Okulu” da Tanzimat döneminin yeni anlayışla öğretmen yetiştiren kurumlarından. Tüm bu öğretmen okullarında, içinde resim derslerinin de bulunduğu batılı anlamda modern programların uygulandığı görülür. Çağdaş batı uygarlığını örnek alan kültür değişimi sürecinde sivil okulların da açılmaya başladığı bu dönemde “İstanbul’da Galatasaray Mekteb-i Sultanisi (1869), Darüşşafaka Lisesi (1873) gibi okullarda batı dili öğreniminin yanı sıra, resim derslerine de ağırlık verilmiştir.” (Tansuğ, 1993).

Askerî liselere öğrenci yetiştirmek gayesiyle açılan “Askerî Rüştîye Mektepleri” ne 1869’dan itibaren serbest resim dersleri konulmuştur. Askerî okulları bitirenler arasından resme yeteneği belirlenenler, bu okullarda sanat eğitimcisi olarak görevlendirilmiştir. Dört yıllık öğrenim süresi olan Menşe-i Muallimin okulunda resim öğretmeni yetiştirilmiştir. I. Meşrutiyet döneminde Rüştîye ve İdadilerin ilk beş yılındaki ders programlarında, güzel sanatlar içerikli Hüsn-i Hat ve Resim dersi okutulmakta iken, Darülmualimat denen Kız Rüştîyelerinin üç yıllık öğretiminde de resim dersi okutulmaktadır (Akyüz, 1997).

II. Meşrutiyet’te 1913’te çıkartılan “İlköğretim Geçici Kanunu” ile altı yıl olarak zorunlu kılınmış olan ilköğretim programında olduğu gibi, ortaöğretim anlamındaki Erkek ve Kız Sultanilerinde de resim dersine yer verildiği görülmektedir. Rüştîye ve idadilerdeki resim derslerinde litografi (taşbaskı) tekniğiyle figürlü figürsüz modeller ve manzaralardan kopyalar yapılırken ezber ve hayalden resimler ya da doğaya bakılarak resimler yapılamazdı. Buna karşın günümüz mesleki ve teknik liselerine benzer özellikteki sanayi mekteplerinde ise geometrik motifler ve özellikle arabesklere dayalı programlar yürütülmektedir (Özsoy, 1996).

Türkiye’de resim öğretiminin geliştirilmesinde İstanbul Erkek Öğretmen Okulu olarak bilinen İstanbul Darülmualimin’in de payı büyüktür. Bu okul özellikle 1909’daki Mustafa Satı Bey’in müdürlüğü ve sanat ile eğitimi birleştirmede öncülüğüyle bilinen İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun öğretmenliği döneminde resim eğitimine büyük katkılar sağlamıştır. Satı Bey, bu görevi sırasında okul programına resim ve eliş derslerini koymuş, okul müzelerini kurmuş, toplumda herkesin öğretmen olabileceği düşüncesine karşı çıkarak, öğretmenliğin özel yeteneklere dayanan bir meslek olduğunu savunmuştur (<http://yayim.meb.gov.tr>).

1910’da Satı Beyin önerisiyle pedagoji ve sanat eğitimi konusunda incelemelerde bulunmak üzere Avrupa’ya gönderilen Baltacıoğlu, iki yıl sonra yurda döndüğünde gerek genel eğitimde gerekse resim (sanat) eğitiminde hem teorik hem de uygulamaya dönük birçok yeniliklere imza atmıştır. Sanata ilişkin başta resim ve terbiye olmak üzere; Resmin Usul-ü Tedrisi, Yazının Usul-ü Tedrisi, Demokrasi ve Sanat, Resim Elişleri ve Sanat Terbiyesi, Sanatsal Estetik Yaratma bu eserlerinden sadece bir kaçıdır. Uygulamaya dönük etkinlikleri “Sanat eğitimine getirdiği yeni tarzı ayrıca uygulama okulunda örnek dersler vererek göstermiştir. Uyguladığı yöntemi ise ‘doğaya ve sezgiye bağlı yöntem’ olarak adlandırmıştır.” Baltacıoğlu ayrıca “Türkiye’de 1910’dan sonra resim eğitiminde yaptığımız ‘reforma’ tam bir başarı ile sona ermiştir” (1964) diyerek, o dönemde Türk çocuklarının uluslararası resim sergilerindeki aldıkları yüksek derecelerden ve bu eserlerin Herbert Real gibi yetkin kişilerin beğenisini kazanmış olmasından güç aldığını da belirtmektedir.

Cumhuriyet’in ilanından önce güzel sanatlar alanında yaşanan en önemli gelişme 3 Mart 1883 tarihinde Sanayi-i Nefise Mektebi’nin eğitime başlamasıdır. Askeri okullar dışında akademik anlamda ilk resim derslerinin verildiği bu okul, ressam, arkeolog ve aynı zamanda ilk Türk müzecisi olan Osman Hamdi Bey (1842–1910) tarafından kurulmuştur.

İlk zamanlar eğitime “Resim, Mimari ve Oymacılık (Heykel)” bölümleri ile başlanır. Eğitimin hem kuramsal hem de uygulamalı olduğu bu yıllarda hocaların çoğu yabancı, programlarda insan anatomisi, tabiat resmi, perspektif ve yağlıboya ağırlıklı olup, dersler usta-çırak ilişkisi ile yürütülmektedir.

Sanayi-i Nefise Mektebi’nde eğitim gören bir kısım sanatçı, bu okulun sınavını kazanarak veya kendi imkânlarıyla Paris’e resim öğrenimi için gitmiştir. 1914 yılında I. Dünya Savaşı’nın başlamasıyla birlikte yurda dönen ve Türk resim

sanatına çağdaş akımları getiren bu sanatçılar (14 Kuşağı veya Çallı Kuşağı olarak adlandırılmaktadır) grubun ilk akla gelen isimleri arasında İbrahim Çallı, Avni Lifij, Nazmi Ziya Güran, Namık İsmail, Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Mehmed Ruhi Arel, Ali Sami Yetik, Ali Sami Boyar) okula hoca atanırlar.

1914'te gelişen toplumsal şartların, İnas (Kız) Sanayi-i Nefise Mektebi'nin de açılmasına neden olduğunu belirtmekte yarar vardır. 1927 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ismi Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilip teşkilatlandırılır. Her geçen gün sanat eğitimi amaçlarına uygun olarak gelişen okul, 1940–1941 öğretim yılında resim ve heykel bölümlerinin yüksek devreleri açılmış, 1959'da ise akademinin tüm bölümlerine seçme sınavlarıyla lise mezunları alınarak bölümlerin öğretim süreleri beş yıla çıkartılmıştır.

Çağdaşlaşma adına köklü girişimlerde bulunulan Cumhuriyet dönemi sanat eğitimi hareketlerine bakıldığında ilk on yılın çok önemli olduğu görülecektir. Bu dönemde kısaca belirtmek gerekir ki, 1916'da Galatasaray Resim-Heykel Sergileri adıyla başlatılan etkinliklerin devamı olarak 1914 kuşağı sanatçıları tarafından 1927 yılında açılan ve "Serbest Resim Atölyesi" olarak anılan bu sergilerin 11.sinin düzenlenmesi, Türk resim tarihinin gelişme çizgisine dair en ilgi çekici olanıdır. "Resim Öğretmenliği Kursu" etkinliğini istenen sürede başarı ile tamamlayanlar resim öğretmenliği hakkını elde etmiş oluyorlar. 1883 yılında öğretime başlayan Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayi-i Nefise Mektebi), Türkiye'de bütünüyle sanat eğitime yönelmiş en eski ve en köklü sanat eğitim kurumudur. Cumhuriyetle birlikte yeni bir düzen ve işleyiş içine girdi, hızla gelişti, bünyesinde zaman zaman önemli reformlar yaptı. Resim, mimarlık, heykel ve süsleme sanatları alanında, Türk sanat tarihinde büyük yeri olan çok sayıda sanatçı yetişmiştir. Ona bağlı birçok yüksekokul, kürsü, bölüm ve enstitü kurulmuştur. (2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu uyarınca hazırlanan ve 20 Temmuz 1982 günü yürürlüğe giren "Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile İstanbul'da kurulan Mimar Sinan Üniversitesinin çekirdeğini oluşturmuştur) (Kavcar, 2003).

Türkiye'de sanat eğitimi alanında yapılanlar 1925 yılına kadar daha çok kişisel çabalarla sınırlı kalmıştır. Ancak 1924 yılında Milli Eğitim Bakanlığı dünyaca ünlü Amerika'lı eğitimci John Dewey'i Türkiye davet ederek kendisinden Türk Eğitim Sistemi hakkında bir rapor hazırlamasını ister (Özsoy, 1993).

Uzman kişilerin görüşlerine göre:

1. Öğretmen yetiştiren bazı okullarda resim öğretmenliğine yönelik derslere yer verilmelidir. (J. Dewey'in raporu).
2. İlkokullardaki resim ve elişleri derslerini yürütecek öğretmenleri hazırlamak üzere bazı 16 öğretmen okullarının 5.sınıflarında birer özel şube açılmalıdır (İlköğretim Müfettişleri Kongresi Raporu, 1925).

1926 Yılında kurulan Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü bünyesinde 1932 yılında resim-iş bölümü açılmıştır. Gerçekten bu bölümün açılışı ile Türkiye'de sanat eğitiminin temellerini oluşturmada önemli role sahip resim öğretmeni yetiştirme işinin kurumsallaştırılması sağlanmıştır (Alakuş, 2003).

1925-1929 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı yapan Mustafa Necati, Avrupa'ya giderek incelemelerde bulunmuş ve sanat eğitiminin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur Alman eğitimci Frey ve Stiehler öğretmenliğinde hizmet içi eğitim amaçlı olarak okullardaki resim ve eliş öğretmenlerinin katıldığı "İş Prensiplerine Müstenit Tedrisat Kursu" nun açılmasını sağlamıştır. Bu süreçte Frey; Mektep Müzesi ve İş Okulu Akımı, Stiehler ise; sanat eğitimi konularında raporlar hazırlayarak Eğitim bakanlığına sunmuşlardır. Stiehler, raporunda: "Resim ve el işleriyle öğrencinin, yaratıcı yetenekleri geliştirilecek ve sanat eserlerinin değerini anlayacak bir duruma getirilecektir. Bu, bizzat sanat değildir. Belki herkesi sanata doğru eğitmektedir. Bizzat sanat, ancak bu alanda yaratma gücü olan kısıtlı kişilerce başarılabilir." (Telli, 1990).

İsmail Hakkı Tonguç'un sanat eğitimi anlayışını anlattığı "resim-elışleri ve sanat terbiyesi", "resim eğitimi tarihi" ile "iş ve meslek eğitimi" kitapları bu bakımdan önemlidir. İlköğretim Genel Müdürlüğünü yapmış olması, Gazi Orta Muallim Mektebi resim-iş bölümünün ve köy enstitülerinin kuruculuğunu üstlenmiş olması, sanat eğitiminin yaygınlaştırılmasına büyük katkı sağlamıştır.

1926–1927 öğretim yılında ortaöğretime öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü'nde, 1932 yılında Resim-İş Eğitimi Bölümü'nün açılmasıdır. Güzel Sanatlar Akademisi'nin o güne dek üstlendiği resim-iş öğretmeni yetiştirme görevini de artık Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümü üstlenmiştir.

Baltacıoğlu'nun kısa bir süre Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünü yaptığı dönemde Resim İş Bölümü henüz açılmamış olmasına rağmen, enstitünün 1931 yılı öğretim programının hazırlanmasında çok etkili olmuş ve resim ve eliş derslerinin bütün bölümlerde okutulmasını sağlamıştır. Uygulamaya konulan

programın önemli sonuçlarından biri, resim-iş bölümünün açılması için bir aşama olmasıdır. Hazırlanan programlarda hedeflenen amaç, öğrencinin yeteneklerinin sanatsal işe dönüşecek biçimde geliştirilerek sağlam ve yaratıcı bir kişilik sahibi olmalarını sağlamak olmuştur. 1932 yılında Resim İş Bölümü' nün kuruluşunda görev alanlarla (Bunlar 1927 yılında Almanya'ya resim-iş öğrenimi için gönderilenlerdir) birlikte ilk programın hazırlanmasında, Tonguç'un elişleri rehberi adlı kitabındaki sanata yaklaşımının etkileri görülmektedir. 1941, 1944, 1946 ve 1947 programlarında iş ve işe yönelik derslerin ağır bastığı, genel kültür ve kuramsal sanat derslerinin azaldığı, resim ve öğretmenlik meslek derslerinin oranlarının korunmuş olduğu belirtilmektedir.

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş Bölümü'nden resim-iş öğretmenlerinin yetişmeye başladığı yıllardan beri genellikle ilkokullarda resim derslerinin sınıf öğretmenlerince verilmekte olduğu bilinmektedir. Ülke genelinde uygulanan ortaokul programlarında ise, durum biraz farklıdır. Etike'nin tespitlerine göre, 1930, 1938, 1949 ortaokul programları resim dersleri önceleri oldukça yalın ve yüzeysel iken 1949'da en gelişmiş biçimine ulaşmıştır. Bu yıllarda resim derslerinin program bütünü içindeki yeri uzun yıllar %3'lük oranını koruduğu, ancak amaç, içerik, yöntem ve değerlendirme bakımından ise, 1950'ye doğru daha çok gelişmiştir. 1938 programında bilinçli olarak belirlenen hedeflerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlara dönüşmesi için somut çabaların programlara yansdığı görülmektedir. Ayrıca "1938' de başlayan geleneksel disiplinlere dönüş eğilimi sonucu, resim ders saatleri azaltılmış ve programlarda ağırlık sosyal bilgilere verilmiştir."

1949 programının çağdaş program geliştirme anlayışına uygun olarak hazırlandığını ileri süren Etike, programda "Çocuk Gelişiminin Ana Çizgileri ve İlk Gençlik Çağı" adlı bir bölümün bulunmasına dikkat çekerken; Telli, resim ders saatlerindeki azalmanın başından beri 1949 programına kadar devam ettiğini, bu programda iş bilgisi dersinin konulmuş olmasından başka 1970 yılına kadar bir değişiklik olmadığını ve 1990'a kadar yapılan programlarda da bir değişikliğin görülmediğini belirtmektedir.

1957 yılında 976 sayılı Tebliğler Dergisinde Liseler için hazırlanan resim dersi programı biraz daha genişletilerek dekoratif resimler, grafik çalışmalar ve şematik resim gibi konulara da yer verilmiştir. İlk öğretmen okullarının öğretim

programlarına bakıldığında ise 1953-1973 yılları arasında resim-iş dersinin yoğunluklu olarak yer aldığı görülecektir (Telli, 1990).

1961 yılında yapılan Milli Eğitim Bakanlığı VII. Milli Eğitim Şurası'nda Güzel Sanatlar Komitesi tarafından hazırlanan raporunda Genel Öğretim Kurumlarında resim eğitiminin durumu; "Bugün çeşitli kademelerdeki bütün okullarımızda bir resim öğretiminin varlığı nasıl kabul görüyorsa, bu öğretimin istenilen düzeyde olmadığı da bir gerçektir. Bu da göstermektedir ki modern resim öğretimi gerçek anlamda ele alınamamış ve resim öğretiminin öğretimdeki yeri yeterince anlaşılammıştır. Bu nedenle resim öğretiminin varlığı sevindirici olmasına rağmen, içeriği çocuğa karşı ve zararlı yoldadır. Çocuğu yaratarak öğrendiği gerçeğinin anlaşıldığı ve bu anlayışın kabul gördüğü bu tarihte yaratmanın en çok sanat yolu ile sağlanacağı eğitimciler tarafından da bilinmektedir. Bu nedenle okullardaki resim-iş derslerini sanat eğitimi açısından ele alarak programda bu derslere geniş yer verilmelidir. " şeklinde açıklanmıştır.

Görsel Sanatların Eğitime Katkısı

Görsel Sanatların Estetik Değer ve Algısal Duyarlılığın Gelişmesine Katkısı

Sanat eğitimi tıpkı bilim eğitimi gibi gerekli ama yöntemleri farklı bir eğitimidir. Sanat eğitimi ile öğrencilerin gören, düşünen bireyler olmaları amaçlanır. Öğrencilerin araştırma, analiz ve sentez yapabilme yönleri geliştirilir. Sanat eğitimi ile öğrenci önce kendini tanır, içinde yaşadığı toplum ile iletişim kurar daha sonrada yaşadığı toplumda meydana gelen problemleri gören ve bu problemlere çözüm yollar üretebilen bireyler olurlar.

Çağdaş bireylerin yetişmesinde önemli yer tutan sanat eğitimi okul programlarında gerekli ölçüde yer almalıdır. Teknolojik alandaki gelişmeler giderek insanları monotonlaştırmakta duyarlılıklarını yitirmektedir. Bilim ve teknikteki ilerlemeler beraberinde insanın ruhsal yönünü etkileyen bir takım aksaklıklar getirmektedir. Burada estetik eğitim yani sanat eğitimi devreye girebilmeli ve yaşadığı çevreye duyarlı güzellik kavramının anlamını ve önemini bilen bireylerin yetişmesi hedeflenmelidir (Buyurgan, 1996).

Sanat eğitimi toplumsal hayatı anlamlaştırır, insanların ruhlarını fikir ve ilhamlarla besler, yüksek ve derin düşüncelerle olgunlaştırır.

Sanat eğitimi bir organizasyon yöntemidir. Görsel algılamaya dayalı bir takım teoriler (ritim, yön, oran, denge) önderliğinde madde yani malzeme ile düşünce ve sezgileri arasında yüzeyde veya mekânda bağlantılar kurularak sonuca varmaktır (Gökaydın, 1996).

Eğitim sistemimizin bu yapısı içinde sanat eğitimi dersleri diğer önemli derslerin stresinin atıldığı, dinlendirici ve eğlendirici yönüyle ele alınmaktadır ama sanat eğitimi "eğitim bir bütündür" sözünü uygulamaktadır. Öğrencilerin diğer derslerde öğrendiklerini uygulama şurasında doğal olarak kullanılmasını sağlayacaktır, öğrenci her zaman yaptığı çalışmalarda yaşadığı çevreyi, kültürü, öğrendiği bilgileri kullanmaktadır. İşte bu yüzden sanat eğitimi gereklidir (Telli, 1996).

Sanat eğitimi bugün öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren kendi güçlerini ve önemli olacak görsel gerçekleri tanımlarında önderlik eden düşünme güçlerini artıran sosyal çalışmalarını ve yaratıcı bireylerinin oluşmasını sağlayan bir eğitim sistemidir. Şüphesiz estetik duyarlılığın varlığı ve yaratıcılık toplumları gerilemekten korur (Şahin, 1999).

Sanat eğitiminden uzak kalmış ya da yeteri kadar yararlanamamış bir birey, en başta estetik kaygıdan uzaklaşmış olacaktır. Önce sanayileşme, ardından teknolojik devrimle kalabalıklaşan şehirlerin büyük bir köy görüntüsünde olması, ekonomik nedenlerin yanı sıra yerel yöneticilerin ve toplumun yeterince estetik kaygılarının olmamasına bağlanabilir. Güzel olanı aramak, güzel ile güzel olmayanı ayırt edebilmek, hiç şüphesiz estetik eğitimi zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizde bugün, bireyin estetik eğitimi, daha çok ilk ve orta öğretimde yer alan görsel sanatlar dersleri ile sınırlıdır. Sanatta öğrenme, Özel (2004)' in de belirttiği gibi, salt ürüne yönelik uygulama çalışmalarından ibaret değildir. Sanat öğretimi; bireyin, bilişsel, duygusal, görsel ve devinişsel katılımıyla oluşan, yine çocuğun sanatla ilgili bilgi ve kavramları, kültürel ve estetik boyutlarıyla öğrenebileceği oldukça karmaşık ve zaman isteyen bir süreçtir (Tuna, 2007).

Estetik algı gelişimi için, doğal ve yapay çevredeki ayrıntıların gözlenmesi de son derece önemli bir yer tutar. Chapman (1992), bunu şöyle örneklendirmektedir.

- Bir buğday başağı üzerindeki geniş ve dar alanları, düzenli tekrarları gözlemek
- Örümcek ağının örüntüsünü gözlemek
- Çimlerin üzerinde parlayan çiğ damlalarını görmek
- Mevsimlerin ve gökyüzünün etkisiyle yeryüzündeki renk değişimlerini gözlemek.

Bu tür nesne veya durumların detaylarının açık seçik gözlemlenip hatırlanması, yazara göre estetik algılamayı eğlenceli bir keyif alma sürecine dönüştürecektir. Estetik farkındalık olarak da tanımlayabileceğimiz bu doğal ve yapay çevredeki ayrıntıları fark edebilme becerisi, öğrencilerin ayrıntılar üzerinde çalışmaya yönlendirilmesiyle kazandırılmaya çalışılmalıdır. Estetik algılamamanın gelişmesi için, gözün daha fazla kullanılması gerektiğini öneren Chapman (1992), görsel hafıza egzersizleriyle gözün eğitilmesinin, bir nesneyi bir başka nesneye benzeterek yapılacak hayal gücüne dayalı çalışmaların ve bakış açısını değiştirerek yapılacak çalışmaların, estetik algılamamanın gelişimi için son derece önemli olduğunu da ifade etmektedir (Tuna, 2007).

Anlatım Aracı Olan Görsel Sanatlar Eğitiminin İletişime Katkısı

İnsan düşüncesinin en doğal, en kuvvetli gereksinimi eşya ve olaylara estetik bir düzen verme çabasıdır. Karışıklık, düzensizlik insan düşüncesini ilgili sorunların çözümüne yönelik arayışlar içine sokar. Düzen-kompozisyon ise insanın kendi varlığını anlamasının ön koşuludur. Bu bakımdan sanat, bir düzenleme, bir sezgi olayıdır. Ayrıca içten ve dıştan gelen her türlü baskının, etkinin (toplumsal-ruhsal) en iyi yol ile ortaya çıkardığı, estetik niteliklere sahip özgün bir üründür.

Önemli bir iletişim aracı olan sanat, insan yaşantısı ile bütünleşen, toplumsal değer ve ideallerin belirlenmesinde, hayata geçirilmesinde önemli bir faktördür. Sanatsal bilgi insanın pratik etkinliğinin amaçlı olarak biçimlendirilmesini getirir. Sanatsal bilginin özü sorusu felsefenin temel sorusuna yakından bağıntılı olup, maddecilik ile idealizm arasındaki çalışmanın nesnesini oluşturur. Maddeci estetik için geçerli olan şey, her türlü bilgiyi nesnel gerçekliğin insan bilincinde yansımaları olarak kavrayan yansıma kuramıyla, gerçekliğin estetiksel olarak çözümlenmesidir (Çalışlar, 1993).

Sanatın işlevlerini aşağıdaki şekli ile sınıflandırılabilir. Buna göre:

- Sanatın iletişimsel işlevi,
- Sanatın eğitimsel işlevi,
- Sanatın kültürel aydınlatıcı işlevi,
- Sanatın salt haz verme işlevi,
- Sanatın ulusallık ve evrensellik işlevidir.

Tümüyle birbiriyle bağlantılı olan bu maddeler içinde sanatın en önemli işlevi, iletişimsel özelliğidir. İletişim: Kişinin kendinde biriktirmiş olduğu değerleri başkalarına ulaştırmasıdır. Başka bir tanıma göre ise; bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma sürecidir (Dökmen, 1994). Sanatsal iletişim anlayışı insanlığın ilk dönemlerinden günümüze kadar büyük aşama ve değişkenlikler göstermiştir. Çünkü sanat, dilin iletişimsel olanaklarındaki kısıtlılığı ve sınırlılığı aşar.

Sanat, geçmişi günümüze taşıırken, geleceğimizi de yapılandırır. Tüm bunlar eğitim çerçevesinde hükmetmek yerine demokratik unsurları yerleştirmek, öğrenciye salt kuru bilgi aktarımı yerine kişiliğine uygun gelişimi sağlama olanağı vermekle olur. Yaratma öğrencinin kişiliğiyle ilgilidir. Bu nedenle Sanat Eğitimi kitle eğitimi değil, bireysel eğitim olmak zorundadır. Sanat Eğitimi; öğrenciyi, çok yönlü düşünen ve araştıran, başkalarının düşüncesini mutlak kabul etmeyen, kuşku duyan, duyuran nitelikte gerçekleştirmelidir. Sonuçta Temel Sanat Eğitimi bireyin yaratıcı, araştırmacı, sorgulayıcı olmasını ve kendine güvenmesini sağlar.

Görsel Sanatlar Eğitiminin Anlama Öğrenme Yetisini Geliştirmeye Katkısı

Çağdaş eğitim anlayışında bireylere bilgi aktarımı yanında, ilgi ve yeteneklerin geliştirilerek, bireylerdeki yaratıcı yetinin ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlamak son derece önem kazanmıştır. Öğretilerin öğrenilmesi gerektiği varsayımı, yerini öğrenmenin öğretilmesi gerektiği varsayımına bırakmaktadır. Hedef; yaratıcı, üretken, düşünen, tartışan, katılarak öğrenen özgür ve mutlu bireyler yetiştirmektir. Yaratıcılık ise gerek bilim ve teknikte, gerekse düşünsel, sanatsal ve kültürel alanda özgün ürünler verme demektir. Dolayısıyla bireylerin tek yönlü değil, bilişsel, devinışsel ve duyuşsal yönleriyle bir bütün olarak ele

alınıp yetiştirilmesi söz konusudur. Bu nedenle, Güzel Sanatlar Eğitiminin, çağdaş eğitim kavramı ve uygulamaları içinde bilim ve teknik eğitiminin yanında özel bir yeri vardır (San,1990).

Sanat eğitiminin işlevi ne salt duygusal rahatlama, ne salt haz duyulması ne de salt yeteneği geliştirme değildir. Sanat eğitimi çok yönlü bilgilendirici, aydınlatıcı davranış geliştirici, kültürel, iletişimsel işlevi ile çok yönlü bir öneme sahiptir. Sanatın bu işlevleri farklı boyutta uzsal (akıl) gelişimi sağlar.

Sanatsal yaratıcılık insanı ve toplumu geliştirir. Sanatın algılanması belli bir eğitim, estetik ve entelektüel tavır gerektirir. Sanat eğitimi ile bireyler dünyayı donanımlı ve yetkin algılayan, yorumlayan, dönüştürmeye yönelik kişidir. Sanat eğitimi veren kurumlar özgürlük içinde gelişebilen tartışma ortamlarını yaratabilmeli; toplumsal kültür ve düşün alanında, sosyal yapıda yaratıcılık ve çeşitlilikler oluşturmalıdır. Bu kurumlarda geçmişin ve geleneğin kalıntıları sorgulanarak kültürün yeniden üretimi, oluşumu ve çağdaşlaşması sağlanmalıdır. Bu günü ve geleceği üreten insan yetiştirmek temel hedef olmalıdır. Bu hedef doğrultusunda, düşünme, araştırma, yorumlama, uygulama gerekir. Bireysel, yöresel, evrensel kültüre önem verilmeli; insana ait değerlere yönelik felsefe, sanat tarihi eve çağdaş sanat üzerine derinlemesine bilgi, çağdaş ve evrensel tutum geliştirilmelidir (Çağlar, 2000).

Genel anlamda sanatsal öğrenme, kişi ile yapıtı (ürün-model) arasında gelişen yaratıcı etkinlikler sürecidir. Eğitimsel anlamda sanatsal öğrenme, öğretici ile öğrenen (öğretmen-öğrenci) arasında önceden programlanmış estetiksel etkinlikler çerçevesinde oluşan amaçlı, anlamlı ilişkilerle gerçekleşir. Çocuklar ancak sosyal bir çevre içinde buldukları nesnelere tanır ve kullanırlar, bu da çocuğun sanatsal gelişimine ortam sağlayan önemli unsur olarak görülür.

Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerde Var olan Yetenekleri ve Yaratıcılığı Geliştirmeye Katkısı

21. yüzyılın eğitim anlayışında yaratıcılık önemli bir anahtar sözcüktür. Yüzyılın eğitiminin amacı bilgilendirme değil, bilgi üretme, öğrenmeyi öğretme, bilgiye ulaşma olarak tanımlanabilir. Eski uygulamaya dayalı eğitim sistemi yerine, sadece sayısal sözel değil aynı zamanda uzaysal, görsel, müziksel gibi farklı zekâ alanları dikkate alınmalı, eğitim programlarında yaratıcı, özgür ve özgün

düşünebilen potansiyel ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirip kullanabilen, problemleri çözümlenebilen insanlar yetiştirmek yeni uygulamada amaç olmalıdır. Bunun gerçekleştirilmesi halinde her bir birey tüm varlığı ve niteliği ile toplumun gelişmesine, ilerlemesine katkı sağlayacaktır. Sanat eğitime okul programlarının bir süsü, bir yetenek sorunu halinden çıkarıp ikinci plandan anlaşılması gereken noktaya ulaştırabilmesi için sanatın öteki derslere göre konumunu iyi tespit etmek gerekmektedir.

Sanat eğitime yetenek-yaratıcılık eğitimi olarak özleştirmek sanat eğitimi olumsuz yönde etkileyerek sanatın diğer bilimlere olan katkısı göz ardı edilerek topluma olan katkısı görmezlikten gelinmiş olur.

İnsanların olanı koruyan değil, onu değiştiren, dönüştüren, yenileyen doğrultuda eğitilmesi yaratıcı düşüncenin davranış geliştirmesi ile olanaklıdır. Yaratıcı düşünce, malzemeye egemen olunmayan, malzeme ile amaçsız, ilkesiz uğraşların sonunda ortaya çıkan rastlantılardan oluşmaz. "Yaratıcılık disiplinli çalışmanın coşku kadar, sonucun, süreç kadar önemle ele alındığı durumlarda gelişir". Sanat eğitimi öğretimi okullarda bir disiplin alan olarak öğretilmelidir. (Kırıçoğlu, 1990).

Sanatsal yaratıcılık insanı ve toplumu geliştirir. Sanatın gelişimi ise, toplumda yer alan çeşitli grupların oluşturduğu kalıpların yinelenmesi ve peşinden gidilmesi ile olmaz. Sanatın algılanması belli bir eğitim, estetik ve entelektüel tavır gerektirir. Sanat eğitiminde amaçlanan yaratıcı kişilik özelliklerinin bazıları aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Kendine güvenen,
- Bağımsız olmayı tercih eden,
- Risk almaktan çekinmeyen (Saban, 2000).
- Farklı olmaktan korkmayan,
- Bir şeyleri değiştirme cesaretine sahip,
- Kendi görüşlerini savunabilir,
- Başkalarıyla ayrı düşmekten çekinmeyen,
- Gerektiğinde kuralları çiğneyebilen,

- Hata yapmaktan korkmayan,
- Kaybetmekle yılmayan,
- Enerjik, spontan eylemlerde bulunma alışkanlığına sahip,
- Bir sonuca ulaşınca kadar dinlenemeyen,
- Meraklı, alternatif düşünme ve uygulamaları deneyen,
- Zorunlu durumlarda gelenekleri dışlayan,
- İtaatkâr olma baskılarına boyun eğmeyen,
- İdealist, karışık-gizemli olay ve düşüncelerden kaçmayan (Özden, 1999).

Ancak bu özellikleri taşıyabilen bireyler bilgi çağının dinamizmine ayak uydurabilir ve bilgi çağı verilerini oluşturup, geliştirebilir. Bu bağlamda yaratıcı düşünceyi besleyen nitelikte sanat eğitimi veren bir toplumda yetişen birey, bilgi çağına kolayca adapte olur. Bilgi çağı verilerinin yaratıcı insanı etkilemesi ve yaratıcı insanın bilgi çağı verilerini etkilemesi, gelişen bir döngü olarak sürüp gider. Bu anlamda da sanat eğitiminin gerekliliği ve önemi bilgi çağında artmaktadır.

Yaratıcılık her alanda bilinmeyeni bulma, özgün olma, her yeni karşılaşmaya, probleme farklı çözümlere uğraşısıdır. “Yaratıcılık bir tür meydan okumadır.” (Becer, 1997). Aynı zamanda yaratıcılığı bir tür meydan okuma olarak da görebiliriz. Bunları yaparken başka alanlardan beslenme gerekir. Tüm bunların yerini bulması ve değerlendirilmesi de öğrenciyi araştırmaya yöneltmek ve daha çok seçenek sunmalarını sağlamakla olur. Çok konu yerine yeterli konu ve yeterli konunun araştırılması, fazla olasılık ve seçeneklerin olmasına dikkat edilmesi, yönlendirilmesi söz konusudur.

Okulda yaratıcılığın geliştirilmesi için öğretmenlere düşen bir takım görevler vardır. Bunlar;

- 1- Öğretmen sınıfında demokratik, özgür bir ortam yaratmalıdır.
- 2- Öğretmenlerin yetiştirilmesi yaratıcılık kavramına özel bir önem verilmeli, öğretmen adayları yaratıcılığın özellikleri yaratıcı çocukların seçimi eğitimi konularında bilinçlendirilmelidir. Yaratıcılığın geliştirilmesine olanak sağlayacak öğretim yöntem ve teknikleri sınıfta konuşulmalıdır.

Çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesi için uygun eğitim ortamları sağlanması gerekmektedir. Bu gün sahip olduğumuz pek çok şey yaratıcı kişilerin eserleridir.

Görsel sanatlar öğretmeni aşağıdaki öğretim yeterliliklerine sahip olmalıdır. Alan hâkimiyeti (alanına ilişkin temel bilgiler konu alanı ile ilgili öğretim programları) öğretme ve öğrenme sürecini yönetme (plan yapma, ders hazırlığı, öğretim yöntemlerinden yararlanma, iletişim, sınıf yönetimi ve öğrencilerle ilişkiler, öğrencilerin değerlendirilmesi), kişisel ve mesleki özellikler, öğrenci kişilik hizmetleri. Sanat konusunda diğer bir yenilik bazı psikolojik sorunlara çare olarak sanatın kullanılmasıdır.

Değişik plastik sanat türleri, insanlara stresi ve gerilimini azaltmada, korkularından kurtulup duygularını geliştirmede sistematik bir şekilde kullanılmaktadır. Araştırmalar sanat tedavilerinin özürü çocukların bazı problemlerinin halledilebileceğini göstermektedir (Pasin, 1999).

Sosyal psikolog Dr. I. Taylor ise yaratıcılığı şöyle sınıflamıştır:

- Dışa vurumcu yaratıcılık (çocuk resimleri),
- Üretici yaratıcılık (meslek),
- Buluşa dayalı yaratıcılık (bilim),
- Gelişmeci yaratıcılık.

Eğitimi kalıtımsal özellikler, fiziksel özellikler (zekâ, özel yetenek), kişilik yapısı-psikolojik nitelikler etkileyeceğine ve bu da bireyden bireye değişeceğine göre yöntemler de bu bağlamlarda değişir. Bunlar dikkate alınırken yaşama geçirme tarzı; öğretmene danışmanlık yüklemeli, hükmetmek değil. Bu arada kültürü koruma ve iletme görevi de üstlenmelidir. Öğitmenin öğrencinin kendi kişisel deneyimlerini araştırması ve bu deneyimleri, kendi kişisel arzuları, gereksinimleri ve yetenekleri doğrultusunda düzenlemesi konusunda yönlendirmesi gerekir.

Yaratıcılık bilgi toplumunu temel karakteristiklerinden biridir ve ortaya çıktıkça gelişen bir değerdir. Öğretim programları ve öğretim yöntemleri bu değere olabildiğince işlerlik kazandırmalıdır. Bu da öğrencilere özgüvene vererek hatalarını bir güven kaybı olarak değil başarıya giden yoldaki öğrenme adımları olarak görmesini sağlayacak, onları cesaretlendirip, motive ederek başarılarına katkı sağlayacaktır.

Sanat Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar

Görsel sanatlar öğretiminde kullanılan yöntemlerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışların kazanılmasına yönelik biçimlendirildiğini söylemek mümkündür. Ancak öğretim stratejileri açısından bu yöntemlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Görsel sanatlar eğitimi alanında kullanılan öğretim yöntemleri diğer alanlarda olduğu gibi konu alanlarının neler olabileceği, öğrenilmesi gerekli bilginin nasıl aktarılacağı, kullanılacak eğitim teknolojilerinin nasıl yapılandırılacağını içerir. Özellikle teknik özelliklere göre uygulanan yöntemlere baktığımızda, derste kullanılacak malzemenin öğrenci önünde uygulayarak, yaparak öğrenme, söylev şeklinde sunma, konuyu ve olayı örneklerle gösterme biçiminde değişik yöntemlerle oluşturulması önerilmektedir (<http://www.gorselsanatlar.org>).

Bu konuda bilgisayar destekli eğitim modelinden faydalanmanın önemi de vurgulanmaktadır. Bunun için, görsel sanatlar eğitimi araştırmacıları gelişmelerden doğan ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kendini yenileme çabası içerisine girmiştir. Amerika’ da araştırmaların büyük bir bölümü Uluslararası Sanat Yoluyla Eğitim Kurumu (InSEA) tarafından yapılan kongreler, araştırma ve sempozyum gibi etkinliklerle olmuştur. Türkiye’ deki görsel sanatlar eğitimcileri de onları takip etmekte geri kalmamıştır. Görsel Sanatlar Eğitimi Kurumunun 7. Avrupa Bölgesel Kongresi, Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği (GÖRSED) ve Gazi Üniversitesi işbirliği ile 1–7 Temmuz 2004 tarihleri arasında Türkiye’de gerçekleştirilmiştir. Pek çok ülke görsel sanat eğitimcisinin bir araya geldiği kongrede alanda yaşanan sorunlarının farklılıkları dikkat çekmiştir. Türkiye’de Görsel Sanatlar Eğitiminde “yaratıcılık ve özgür anlatım” in halen yöntem olarak izlendiğini görebiliriz (<http://www.pegem.net>). Sanat eğitimi alanında özellikle 1960’lı yıllarda etkisini gösteren V. Lowenfeld’in çocuk merkezli eğitim ve öğretim anlayışının etkisi halen izlenmektedir. Dünyada bu gelişmelerin olduğu yıllarda ülkemizde görsel sanatlar eğitimcileri (resim-iş öğretmeni) halen kuramsal temel yerine usta-çırak ilişkisi ile yürütülen bir anlayışla eğitim ve öğretim yapmaktaydılar. Bu anlayışın temelinde romantik ve yansıtmacı kuramı benimseyen bir dünya görüşünün yattığını söyleyebiliriz (<http://www.gorselsanatlar.org>).

Böyle bir eğitim anlayışı sanat eğitimcilerini tembelliğe ittiği, bilişsel süreçlerden çok öğrencinin psiko-motor işlevleri ve yetenekli denilen öğrencilerin ön plana çıkartılmasıyla eksik bir sanat eğitimi anlayışını temellendiğini belirtmekte yarar

görüyoruz. 1970'lere gelindiğinde ise, özellikle ülkemizde "yaratıcılık" kavramı ile ilgilenen sanat eğitimcileri çocuğun özgür anlatımının kısıtlanmaması üzerine kurulu "gelişimcilik" yaklaşımını benimsemiş görünüyordular. Görsel Sanatlar eğitimcisinin öğrencilerin her birini sanatçı yapmak gibi bir amacı olmadığını anlaşılmaması epey zaman almıştır. Öğrencilerin her birinin sanatçı gibi düşünmesini sağlama görüşünün en önemli sakıncası sanatta bilinmesi gereken her şeyi sanatçının bildiği düşüncesi gibi yanlış bir görüşün yerleşmesi olmuştur.

Sosyo- Kültürel Özellikler

Sosyalleşme; doğduğunda birçok bilgiden yoksun olan insanın, yavaş yavaş özünden haberdar olmasını sağlayan, onu bilgili bir birey haline getiren ve bireyin kültürel ritüelleri öğrenmesini sağlayan bir süreçtir (Giddens, 1989). Ya da sosyalleşme, bireyin kişisel tutum ve davranışlarının, sosyal çevrelerle etkileşimi sonucu meydana gelmektedir. Sosyal gelişme kavramı ile aynı anlamda da kullanılan sosyalleşme ile toplumsal değerlerin nesilden nesile aktarımı yaygınlaştırılması ve böylece geleceğe doğru devamlılığı sağlanmaktadır (Birkök, 2005).

Sosyalleşme olgusu, bireyin yaşadığı toplumdaki değerleri, inançları, duruşları, davranış kalıplarını öğrenmesi ve benimsemesi, yetişme döneminde girdiği grupların değer, tavır ve rol beklentilerine göre "sosyal ben" ini veya "sosyal - kültürel şahsiyet" ini kazanması ile devam etmektedir (Ergün, 2005). Sosyalleşmede öğrenme süreci bireyin yaşamında belirli bir zaman aralığı ile sınırlı olmayıp, yaşam boyu sürmektedir.

Sosyalleşme sürecinde aile ilk basamaktır (Nirun, 1994). Toplumun çekirdeği olan aile bireyin şekillenmesini sağlar. Elbette bu süreç, içinde bulunan toplumun kültürel dinamikleriyle biçimlenmektedir. Örneğin, herhangi bir toplumda çocuk yetiştirme yöntemi o kültüre uygun bir modelde gerçekleşir. Kültür varsayımları bilinçli olarak öğrenilmez. Çocuk anadilini öğrendiği gibi farkına varmadan kendi kültürünün varsayımlarını aile içinde öğrenir. Kültürel varsayımlar bilinçli olarak öğrenilmediği için bilinçaltında kalırlar. Normal koşullar altında onları bilinç düzeyine çıkarmak, farkına varmak zordur (Cüceloğlu, 1998).

Kültür, en geniş anlamıyla, bir toplumun tüm yaşam biçimidir. İnsan davranışının öğrenilen yönüdür. Özel bir kültürden bahsettiğimizde, o toplumdaki insanların

toplam olarak paylaşılmış yaşam biçimleridir. Onların duygu, düşünce ve hareketlerinden oluşan kalıplardır. Maddi olabileceği gibi manevi öğeleri de kapsamaktadır (Tezcan, 1993).

Çocuğun gelişiminde; psikolojik (bedensel, ruhsal, zihinsel yapısı ve bireysel farklılıkları) ve toplumsallaşma özelliklerinde (aile, okul, arkadaş grubu, cinsiyet, yaş, zekâ faktörleri) birçok unsur rol alsa da; içinde yaşadığı geniş anlamda toplumun, dar anlamda ailesinin sosyo - ekonomik ve kültürel düzeyi çocuğun biçim kazanmasında, düşünce biçiminin ve yeteneklerinin gelişmesinde en etkili faktördür.

Çocuk; ailesi, okuldaki öğretmeni, arkadaşlarıyla, dışarıdaki bireylerle, kitle iletişim araçları sonucunda bütünlüğe ulaşmakta, toplumsallaşmaktadır. Ayrıca bedensel, zihinsel, ruhsal ve bireysel özellikleri doğuştan getirdiği, sonradan etkileşim sonucu biçimlenen unsurlardır.

Bu etkileşimler, bireyin hayatında belki de dönüm noktasını oluşturan bütün bu faktörlerin olumlu ya da olumsuz yansımaları bireyi doğrudan etkilemektedir. Çağ dışı kalmış, günlük yaşama girmeyen yanlış, eksik tutum ve davranışlar olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Sosyo-kültürel yaşantı çocuğun her yönden gelişimine; düşünce biçimine, olayları algılama-yargılama tutumuna, sosyalleşmesine, iletişime girebilmesine, toplumdaki yerini almasına, topluma uyum sağlayabilmesine, yapıcı, yaratıcı, eleştireci biçimi özümlemesine, kişiliğinin biçimlenmesine, doğrudan doğruya etki eder. Bu geniş yelpazede kendini özümleyip yenileştirmelere açık görüşlü, düşünce sistemiyle de çağın gereklerine doğru ve çok seçenekli yaklaşımlar getirebilen, yenilikçi ve gelişimci yaklaşımlarda bulunan, onları eleştireci bir gözle görüp farklı düşünceler geliştirebilen çağdaş insan kişiliğini ortaya koyabilir.

Sosyalleşme Sürecinde Görsel Sanatlar Dersinin Öğrenme Üzerindeki Etkileri

Öğrenme bir yandan okulda öğretmen aracılığı ile gerçekleşirken, bir yandan da çevre ve kültür ortamı bu alanda öğrenmeye kaynaklık eder. Bu bağlamda çocuğun çevreye, sanat yapıtlarına ve kendi ürünlerine yönelttiği eleştirel tavır bu

yaş çocuğunda gelişmenin bir başka boyutunu oluşturur (Gardner - Winner, 1982).

Çocuklar için gördükleri ve bildikleri şeyler hakkındaki düşünce ve duygularını sözcüklerle anlatmak zordur. Devim duygusuyla meydana getirilmiş bir ürün, onların sözcüklerle anlatamayacakları birçok şeyi ifade eder (San, 1979).

Resim, Psiko - Pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zekâ, kişilik, yakın çevre özellikleri ile iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir ifade aracı olarak da büyük önem taşır (Yavuzer, 1992).

Resim ve çocuk birbirini tanımlayan sürekli değişen ve gelişen dinamik olgulardır. İletişimin en etkili ve önemli unsurlarıdır. Sanat eğitimi, özellikle okul öncesinde çocuğun önceden öğrenmiş olduğu bazı davranış ve sözcüklerden daha güçlü bir anlatım ve iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Her çocuk çevresini farklı yorumlamaktadır. Değişik kültür, yetiştirme koşulları ve bireysel özellikler, doğal olarak çocuk resimlerinde de farklılıklara neden olmaktadır (Artut, 1990).

Resim faaliyeti sırasında birey konu seçimi ve yorumlamasıyla bize yalnızca bir resim örneği vermemekte, resimden öte bilgiler de sunmaktadır. Bize resim yoluyla adeta kendisinin bir parçasını yansıtmakta, olaylar hakkındaki duygu, düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir (Yavuzer, 1992).

Çocukların çizdiği resimler, gördüklerinden daha fazla şeyler ifade eder. Çocuğun bize kendisini yansıtmada olaylar hakkında duygu ve düşüncelerini ifade etmesinde, yalın bir anlatım aracı olan resmin, önemi büyüktür. Resim, sözsüz anlatımı oluşturması nedeniyle konuşma eğilimi olmayan çocukları tanımda önemli bir tanı tekniğidir.

Çocuk resmine olan ilgi 1885–1920 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Bu dönemde, birçok ülkede çocuk resimlerini farklı boyutlara göre değerlendiren araştırmalara rastlanmaktadır. Çocuğun yaptığı resimler, onların iç dünyasının bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Bu düşünceden yola çıkılarak çocuğun içinde yer aldığı sosyo–ekonomik ve kültürel yapının yaptığı resimlere yansımaları değerlendirilmiştir. Ayrıca 19. yy. sonlarında İngiltere ve Almanya’da çocuğun bedensel, ruhsal gelişimiyle birlikte onun resim ve yorumsal biçimlendirme etkinliklerindeki gelişiminin de incelendiği görülmektedir (Yavuzer, 1993; San, 1983).

Çağdaş sanat eğitimi, temelde sanatsal etkinlik ve etkileşimler yoluyla bireylerin ve toplumun, içinde yaşadıkları çevreye ve ortama olabildiğince duyarlı olmalarını sağlamaya, söz konusu çevre ve ortamla çok yönlü, kapsamlı ve yararlı bir etkileşim içine girebilmelerine, estetik gereksinimlerini karşılamaya, beğenilerini geliştirmeye, yaratma ve yorumlama güdülerini doyurmaya, kendilerini sanatsal alanlarda da gerçekleştirmelerini, yaşamlarını daha anlamlı duruma getirme yolunda sanattan en iyi biçimde yararlanmalarını mümkün kılmaya yöneliktir (Buyurgan ve Buyurgan, 2001).

BÖLÜM III

Yöntem

Yapılan araştırma mevcut durumu ortaya koyması bakımından betimsel nitelikte bir tarama modelidir.

Çalışma Grubu

Araştırma örneklemini, 2010–2011 eğitim – öğretim yılında, Isparta ilinde bulunan Milli Piyango Anadolu Lisesi, Mustafa Kaçıkçı Anadolu Lisesi ve Şehit Ali İhsan Kalmaz Anadolu Lisesi'nde 10. sınıfta öğrenim görmekte olan görsel sanatlar dersi alan ve almayan 293 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplama amacıyla, literatür taraması, anket formu ve sınıf başarı puanları listesi kullanılmıştır.

Araştırmanın kuramsal temellerinde, kaynakların sağlanmasında Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Merkez Kütüphanesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, çeşitli üniversitelerin veri tabanlarından ve Yüksek Öğrenim Kurumu veri tabanından yararlanılmıştır. Bilgi kaynakları olarak, alan yazın taraması yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyo-kültürel özellikleri içeren demografik özellikleri içeren bir anket uygulanmıştır. Anket sorularının oluşturulmasında konu ile ilgili tezler ve araştırmalarda kullanılan sorulardan yararlanılmış ayrıca uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ankette toplam 7 soru bulunmaktadır. Ankette öğrencinin sosyo-kültürel özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla, öğrencinin cinsiyetini, nerede doğduğunu, anne ve babasının eğitim durumunu, ailenin aylık gelir düzeyini, eve ne sıklıkla gazete alındığını ve sinemaya ne sıklıkla gittiklerini içeren sorular yer almaktadır (Bkz. Ek. 1.).

Bu araştırmada, çok sayıda öğrenciden kısa sürede bilgi alma olanağının olması nedeniyle anket kullanılmıştır. Veri toplama aracı, ilgili kurumlardan gerekli izinler alınarak, 2010–2011 eğitim öğretim yılında, 10. sınıfta öğrenim görmekte olan 293 öğrenciye uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Çalışma Isparta ilinde bulunan 9 liselerde uygulanmak istenmiştir. Ancak okullarla yapılan görüşmeler sonucunda, 9 liseden sadece 3 tanesinde hem görsel sanatlar eğitimi hem de müzik eğitimi veren öğretmen olduğu saptanmıştır. Diğer 6'sında ise sadece bir branşın öğretmeni olduğu ve tüm öğrencilerin o derse yönlendirildiği görülmüştür. O nedenle de çalışma 3 okulda uygulanmıştır.

Geliştirilen ölçme aracı yeterli sayıda çoğaltılmış, uygulama için gerekli izinler (Bkz. Ek. 2.) alınmıştır. Araştırma kapsamına giren liselere gidilerek anketler, rehber öğretmenler tarafından uygulanmıştır. Deneklere 350 adet anket dağıtılmış ancak ankete katılmak istemeyenler olmuştur. 350 adet anketten 293 tanesi geri dönmüştür. Uygulamalar sonucunda geçersiz sayılabilecek anket çıkmamış, analizler 293 geçerli anket sayısına dayalı olarak yapılmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anket sonucu elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak gerekli istatistiksel çözümler için SPSS 15.0 (The Statistical Packet for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde istatistiksel çözümler tekniklerinden "iki faktörlü anova" ve "t-testi" uygulanması neticesinde bulgular elde edilmiştir. Sonuçların yorumlanmasında ise ilgili alanın uzman görüşleri alınmıştır.

t-testi: İki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılır. Varsayımları; bağımlı değişkene ait ölçümler ya da puanlar, aralık ya da oran ölçeğindedir. Bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin dağılımı her iki grupta da normaldir. Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir (Büyüköztürk, 2010). Bu araştırma da iki tane bağımsız değişken vardır, normallik testi sonucu da bağımlı değişkene ait ölçümlerin dağılımı normal çıkmıştır. Bu nedenle t-testi kullanılmıştır.

İki Faktörlü Anova: Gruplar arası iki faktörün bir bağımlı değişken üzerindeki etkisini ayrı ayrı test etmek yerine, faktörlerin temel etkilerini ve iki faktörün bağımlı değişken üzerindeki ortak etkisini eş zamanlı olarak test etmektir (Büyüköztürk, 2010). Bu araştırma da akademik başarıyı etkileyen iki faktör olmasından dolayı iki faktörlü anova kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular

Bu bölümde alt problemlere ilişkin bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Seçmeli görsel sanatlar eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin başarı düzeylerini karşılaştırmak amacıyla öğrencilerin dönem not ortalamaları kullanılmış ve t testi ile analiz yapılmıştır.

Tablo 1.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarı Durumları İle İlgili t-Testi Sonuçları

Seçmeli Ders	N	\bar{x}	S	sd	t	P
GSE Alanlar	128	74,53	8,11	291	,529	,597
GSE Almayanlar	165	75,06	8,65			

p<0.05

Tablo 1’de görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi almayanların başarısının ($\bar{x}=75,06$), görsel sanatlar eğitimi dersi alanların ise başarı ortalamalarının ($\bar{x}=74,53$) olduğu belirlenmiştir. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile görsel sanatlar eğitimi dersi almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu sonuçlar ışığında, görsel sanatlar eğitimi dersinin okullarda ders içeriği olarak nasıl aktarıldığı ve ders saatinin yeterli olup olmadığı konusunda da çalışmalar yapılmalıdır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin akademik başarıları ile almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında cinsiyetleri bakımından farkın belirlenmesi amacı ile iki yönlü anova testi yapılmıştır. Testin sonuçları ise Tablo 2 ve 3’de verilmiştir.

Tablo 2.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Cinsiyetlere Göre Betimsel İstatistikleri

Seçmeli Ders	Kız			Erkek			Toplam		
	N	\bar{x}	S	N	\bar{x}	S	N	\bar{x}	S
GSE	78	75,84	8,41	50	72,49	7,23	128	74,53	8,11
Alanlar									
GSE	74	77,50	7,82	91	73,07	8,82	165	75,06	8,65
Almayanlar									
Toplam	152	76,65	8,14	141	72,86	8,27	293	74,83	8,41

p<0.05

Tablo 3.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
Seçmeli Ders	87,380	1	87,380	1,295	,256
Cinsiyet	1055,602	1	1055,602	15,649	,000
Seçmeli Ders x Cinsiyet	20,242	1	20,242	0,300	,584
Hata	19494,109	289	67,454		
Toplam	1661424,929	293			

p<0.05

Tablo 3'de görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi alan kız öğrencilerin ortalama başarı puanlarının ($\bar{x}=75,84$), almayan kız öğrencilerin ortalama başarı puanlarının ise ($\bar{x}=77,50$) olduğu görülmektedir. Görsel sanatlar eğitimi dersi öğrenciler ile almayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre başarı puanlarında anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Görsel sanatlar eğitimi dersi alan erkek öğrencilerin ortalama başarı puanlarının ($\bar{x}=72,49$), almayan erkek öğrencilerin ortalama

başarı puanlarının ise ($\bar{x}=73,07$) olduğu, aralarında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin akademik başarıları ile almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında doğum yerleri bakımından farkın belirlenmesi amacı ile iki yönlü anova testi yapılmıştır. Testin sonuçları ise Tablo 4 ve 5’de verilmiştir.

Tablo 4.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Doğum Yerlerine Göre Betimsel İstatistikleri

Seçmeli Ders	Doğum Yeri	N	\bar{x}	S
GSE Alanlar	Köy	8	68,46	3,71
	Kasaba	5	81,93	3,34
	İlçe	19	72,03	9,93
	İl	95	75,04	7,72
	Yurt Dışı	1	85,38	.
	Toplam	128	74,53	8,11
GSE Almayanlar	Köy	5	81,04	5,83
	Kasaba	5	69,18	7,46
	İlçe	36	75,01	9,12
	İl	119	75,07	8,56
	Toplam	165	75,06	8,65
Toplam	Köy	13	73,30	7,74
	Kasaba	10	75,56	8,65
	İlçe	55	73,98	9,42
	İl	214	75,05	8,18
	Yurt Dışı	1	85,38	.
	Toplam	293	74,83	8,41

p<0.05

Tablo 5.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
Seçmeli Ders	9,750	1	9,750	,142	,706
Doğum Yeri	216,332	4	54,083	,789	,533
Seçmeli Ders x Doğum Yeri	974,853	3	324,951	4,743	,003
Hata	19455,417	284	68,505		
Toplam	1661424,929	293			

p<0.05

Tablo 5'de görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin doğum yerlerine göre başarı puanlarında anlamlı bir fark belirlenmiştir.

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler kendi aralarında değerlendirildiğinde, köyde doğan ve görsel sanatlar dersi alanların ortalama başarı puanlarının ($\bar{x}=68,46$), köyde doğan ve görsel sanatlar dersi almayan öğrencilerin ortalama başarı puanlarının ise ($\bar{x}=81,04$) olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre köyde doğanların ve görsel sanatlar dersi almayan öğrencilerin daha başarılı olduğu söylenebilir. Köyde yetişen çocukların doğayla daha fazla iç içe olmalarının ve dış ortamda daha fazla bulunmalarının onların başarılarına olumlu katkıda bulunduğu söylenebilir.

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerden kasabada doğanların ortalama başarı puanları ($\bar{x}=81,93$) iken, almayan öğrencilerin ortalama başarı puanları ise ($\bar{x}=69,18$) olduğu görülmektedir. Buna göre görsel sanatlar dersini alan ve kasabada doğanların daha başarılı olduğu söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin akademik başarıları ile almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında anne eğitim durumu bakımından farkın belirlenmesi amacı ile iki yönlü anova testi yapılmıştır. Testin sonuçları ise Tablo 6 ve 7'de verilmiştir.

Tablo 6.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Anne Eğitim Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri

Seçmeli Ders	Anne Eğitim	N	\bar{x}	S
GSE Alanlar	Okuryazar	2	79,38	3,98
	Değil			
	İlkokul	57	73,27	8,24
	Ortaokul	15	71,15	7,17
	Lise	34	75,16	8,12
	Üniversite	20	79,11	6,89
	Toplam	128	74,53	8,11
GSE Almayanlar	Okuryazar	4	83,35	5,23
	Değil			
	İlkokul	60	73,64	8,30
	Ortaokul	20	75,03	6,91
	Lise	53	74,14	8,68
	Üniversite	28	78,67	9,59
	Toplam	165	75,06	8,65
Toplam	Okuryazar	6	82,02	4,87
	Değil			
	İlkokul	117	73,46	8,24
	Ortaokul	35	73,37	7,18
	Lise	87	74,54	8,43
	Üniversite	48	78,85	8,49
	Toplam	293	74,83	8,41

p<0.05

Tablo 7.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Anne Eğitim Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
Seçmeli Ders	44,141	1	44,141	,654	,419
Anne Eğitim Durumu	1323,453	4	330,863	4,905	,001
Seçmeli Ders x Anne Eğitim Durumu	170,430	4	42,607	,632	,640
Hata	19089,297	283	67,453		
Toplam	1661424,929	293			

p<0.05

Tablo 7’de görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin anne eğitim durumuna göre başarı puanlarında anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Bu sonuçlara göre, görsel sanatlar eğitimi almayan öğrencilerden annesi okur-yazar olmayanlar ($\bar{x}=79,38$), görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin annesi okur-yazar olmayanlardan ($\bar{x}=83,35$) daha başarılıdır, ancak başarı farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin akademik başarıları ile almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında baba eğitim durumu bakımından farkın belirlenmesi amacı ile iki yönlü anova testi yapılmıştır. Testin sonuçları ise Tablo 8 ve 9’da verilmiştir.

Tablo 8.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Baba Eğitim Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri

Seçmeli Ders	Baba Eğitim	N	\bar{x}	S
GSE Alanlar	İlkokul	27	73,89	8,34
	Ortaokul	23	73,64	8,64
	Lise	36	73,31	7,71
	Üniversite	42	76,48	7,93
	Toplam	128	74,53	8,11
GSE Almayanlar	İlkokul	30	73,56	8,87
	Ortaokul	19	74,26	7,34
	Lise	51	74,64	8,67
	Üniversite	65	76,31	8,89
	Toplam	165	75,06	8,65
Toplam	İlkokul	57	73,71	8,55
	Ortaokul	42	73,92	7,99
	Lise	87	74,09	8,27
	Üniversite	107	76,38	8,49
	Toplam	293	74,83	8,41

p<0.05

Tablo 9.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Baba Eğitim Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
Seçmeli Ders	8,249	1	8,249	,116	,733
Baba Eğitim Durumu	412,301	3	137,434	1,939	,123
Seçmeli Ders x Baba Eğitim Durumu	34,241	3	11,414	,161	,923
Hata	20204,216	285	70,892		
Toplam	1661424,929	293			

p<0.05

Tablo 9’da görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin baba eğitim durumuna göre başarı puanlarında anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Bu bilgiler ışığında öğrenci başarısında, babanın eğitim durumunun payının pek fazla olmadığı görülmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin akademik başarıları ile almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında aylık gelir durumu bakımından farkın belirlenmesi amacı ile iki yönlü anova testi yapılmıştır. Testin sonuçları ise Tablo 10 ve 11’de verilmiştir.

Tablo 10.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Aylık Gelir Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri

Seçmeli Ders	Gelir	N	\bar{x}	S
GSE Alanlar	500–600 TL	7	70,50	6,49
	800–900 TL	25	71,84	8,18
	1.000–1.5000 TL	38	75,32	7,08
	2.000–2.5000 TL	44	74,88	9,17
	3.000–3.500 TL	14	78,13	6,30
	Toplam	128	74,53	8,11
	GSE Almayanlar	500–600 TL	9	80,36
800–900 TL		21	75,15	8,86
1.000–1.5000 TL		54	74,22	8,73
2.000–2.5000 TL		48	74,99	8,83
3.000–3.500 TL		33	75,01	8,95
Toplam		165	75,06	8,65
Toplam		500–600 TL	16	76,05
	800–900 TL	46	73,35	8,57
	1.000–1.5000 TL	92	74,68	8,07
	2.000–2.5000 TL	92	74,94	8,94
	3.000–3.500 TL	47	75,94	8,31
	Toplam	293	74,83	8,41

p<0.05

Tablo 11.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Aylık Gelir Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
Seçmeli Ders	154,734	1	154,734	2,207	,138
Aylık Gelir Durumu	205,419	4	51,355	,733	,570
Seçmeli Ders x Aylık Gelir Durumu	622,745	4	155,686	2,221	,067
Hata	19840,167	283	70,892		
Toplam	1661424,929	293			

p<0.05

Tablo 11'de görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin aylık gelir durumuna göre başarı puanlarında anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Bu sonuçlara göre, görsel sanatlar eğitimi almayan öğrencilerden aylık geliri 500-600 olanlar ($\bar{x}=80,36$), görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerden aylık geliri 500-600 olanlardan ($\bar{x}=70,50$) daha başarılıdır, ancak başarı farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin akademik başarıları ile almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında gazete alım durumu bakımından farkın belirlenmesi amacı ile iki yönlü anova testi yapılmıştır. Testin sonuçları ise Tablo 12 ve 13'de verilmiştir.

Tablo 12.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Gazete Alım Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri

Seçmeli Ders	Gazete	N	\bar{x}	S
GSE Alanlar	Hiçbir Zaman	21	71,42	7,76
	Ayda Bir Kez	25	76,20	8,51
	Haftada Bir Kez	28	78,26	8,24
	Haftada 2-3 Kez	30	73,40	7,16
	Hergün	24	72,58	7,52
	Toplam	128	74,53	8,11
GSE Almayanlar	Hiçbir Zaman	26	73,63	10,65
	Ayda Bir Kez	32	77,29	8,40
	Haftada Bir Kez	34	76,86	8,42
	Haftada 2-3 Kez	26	76,74	8,27
	Hergün	47	72,09	7,19
	Toplam	165	75,06	8,65
Toplam	Hiçbir Zaman	47	72,64	9,43
	Ayda Bir Kez	57	76,81	8,39
	Haftada Bir Kez	62	77,49	8,30
	Haftada 2-3 Kez	56	74,95	7,80
	Hergün	71	72,26	7,26
	Toplam	293	74,83	8,41

p<0.05

Tablo 13.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Gazete Alım Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
Seçmeli Ders	63,015	1	63,015	,937	,334
Gazete Alım Durumu	1306,686	4	326,671	4,857	,001
Seçmeli Ders x Gazete Alım Durumu	215,318	4	53,830	,800	,526
Hata	19034,159	283	67,259		
Toplam	1661424,929	293			

p<0.05

Tablo 13'de görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin gazete alım durumuna göre başarı puanlarında anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin akademik başarıları ile almayan öğrencilerin akademik başarıları arasında sinemaya gitme durumu bakımından farkın belirlenmesi amacı ile iki yönlü anova testi yapılmıştır. Testin sonuçları ise Tablo 14 ve 15'de verilmiştir.

Tablo 14.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Sinemaya Gitme Durumuna Göre Betimsel İstatistikleri

Seçmeli Ders	Sinema	N	\bar{x}	S
GSE Alanlar	Hiçbir Zaman	13	73,73	8,53
	Yılda Bir Kez	20	76,83	8,12
	2-3 Ayda Bir Kez	58	74,70	8,10
	Ayda 2-3 Kez	32	73,85	7,51
	Haftada Bir Kez	5	69,88	11,18
	Toplam	128	74,53	8,11
GSE Almayanlar	Hiçbir Zaman	12	75,39	7,11
	Yılda Bir Kez	25	74,83	8,41
	2-3 Ayda Bir Kez	78	76,18	8,93
	Ayda 2-3 Kez	42	74,41	8,58
	Haftada Bir Kez	8	67,75	6,52
	Toplam	165	75,06	8,65
Toplam	Hiçbir Zaman	25	74,52	7,77
	Yılda Bir Kez	45	75,72	8,25
	2-3 Ayda Bir Kez	136	75,55	8,59
	Ayda 2-3 Kez	74	74,17	8,09
	Haftada Bir Kez	13	68,57	8,22
	Toplam	293	74,83	8,41

p<0.05

Tablo 15.

Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Alan Öğrenciler İle Almayan Öğrencilerin Sinemaya Gitme Durumuna Göre Akademik Başarılarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	(p)
Seçmeli Ders	,278	1	,278	,004	,950
Sinemaya Gitme Durumu	576,375	4	144,094	2,054	,087
Seçmeli Ders x Sinemaya Gitme Durumu	130,704	4	32,676	,466	,761
Hata	19852,520	283	70,150		
Toplam	1661424,929	293			

p<0.05

Tablo 15'de görüldüğü gibi, görsel sanatlar eğitimi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin sinemaya gitme durumuna göre başarı puanlarında anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

BÖLÜM V

Sonuçlar Ve Öneriler

Sonuç

Ortaöğretim 10. Sınıfta eğitim gören görsel sanatlar eğitimi dersi alan ve almayan öğrencilerin akademik başarılarının sosyo-kültürel özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin olarak yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- 1- Öğrencilerin akademik başarıları sosyo-kültürel özelliklere göre farklılaşmamaktadır.
- 2- Öğrencilerin akademik başarıları, cinsiyet, anne-baba meslekleri, aile gelir durumları, gazete alma sıklığı ve sinemaya gitme sıklığına göre farklılaşmamaktadır.
- 3- Öğrencilerin akademik başarıları sadece doğum yerlerine göre farklılaşma göstermektedir. Görsel sanatlar eğitimi alan öğrenciler kendi aralarında değerlendirildiğinde; kasabada doğanların köyde, ilçede, ilde ve yurtdışında doğanlara göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Görsel sanatlar eğitimi almayan öğrencilerden ise köyde doğanların kasabada, ilçede, ilde ve yurtdışında doğanlara göre daha başarılı olduğu söylenebilir.
- 4- Çalışma sırasında yapılan görüşmelerde, seçmeli ders olarak okutulması gereken görsel sanatlar eğitimi dersinin Isparta ilinde bulunan 9 liseden, sadece 3 tanesinde seçmeli ders olarak okutulduğu görülmüştür. Diğer 6 tanesinde ise sadece bir branşın öğretmeni olması nedeni ile seçmeli ders olarak okutulmamakta ve öğrenciler hangi branşın öğretmeni var ise o dersi seçmek zorunda kalmaktadırlar.
- 5- Araştırma sırasında sınıf öğretmenlerince ve diğer öğretmenlerce görsel sanatlar eğitimi dersi bir başka dersin uygulama alanıymış gibi kullanılmak istenmektedir. Öğrencinin öğrenme süreci yaşadığını görsel sanatlar eğitiminin de bu sürecin önemli bir parçası olduğu kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Bu ve benzeri, sorunlar, yöneticilerce okullarımızda görsel

sanat eğitimi öğretiminin düzeysizleşmesine neden olmakta, derse olan ilgiyi etkilemektedir.

Öneriler

Tüm veriler ve bulgular göz önüne alındığında ortaya çıkan sonuçlar ışığında şu önerilerde bulunulmuştur.

Sanatın işlevini yerine getirilebilmesi için ilk ve orta öğretimde görsel sanatlar derslerinin not baskısından kurtarılarak, güzel sanatların çocuğun yaşamının doğal bir parçası olmasını sağlayacak biçimde işlenmesi doğru bir yaklaşımdır.

Araştırma, ortaöğretim 10. sınıf öğrencileri (15-16 yaş) üzerinde yapılmıştır, ortaöğretimde çeşitli yaş grupları üzerinde veya tüm yaş gruplarını kapsayacak şekilde yinelenabilir.

Bu araştırma, üç adet Anadolu Lisesi öğrencileri üzerinde uygulanmıştır. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Fen Liseleri, Anadolu Öğretmen ve Spor Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri ve her türdeki Anadolu Liseleri ile Meslek Liseleri öğrencilerine uygulanabilir.

Araştırma Isparta ilinde bulunan 9 adet ortaöğretim kurumunda yapılmak istenmiştir. Ancak yapılan görüşmeler sonucunda seçmeli ders olan görsel sanatlar eğitimi dersinin, 6 okulda öğretmeni olmadığı için öğrencilerin başka bir dersi seçmek zorunda kaldıkları görülmüştür. Görsel sanatlar eğitimi dersinin zorunlu dersler arasında yer alması gerektiği öngörülmektedir.

Görsel sanatlar eğitimi dersinin haftada bir saat olması nedeni ile derslerin verimli geçmediği, bu sürenin çok kısa olduğu görülmüştür. Bu nedenle görsel sanatlar eğitimi dersinin haftada en az iki ya da üç saat olması gerektiği öngörülmektedir.

Bu çalışma, görsel sanatlar dersi için uygulanmıştır. Araştırma, çeşitli alan içi ve dışı dersler ile öğrencilerin sosyo-kültürel durumları arasındaki ilişkileri kapsayacak şekilde genişletilebilir.

Elde edilen sonuçlara, 2010- 2011 eğitim-öğretim yılı verileri kullanılarak ulaşılmıştır. İlerleyen yıllarda aynı çalışma tekrar edilerek, sosyo-kültürel

özelliğlerin görsel sanatlar eğitimi üzerindeki etkilerinin değışip değışmediğı irdelenebilir.

Kaynaklar

- Alakuş, O. (2003). Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü, Milli Eğitim Dergisi.
- Artut, K. (1990). *Eğitimde tasarım*. Sedir Yayınevi.
- Atan, A. (2011). Çocuk gelişiminde resim eğitiminin yeri, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1969). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Becer, E. (1997). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi.
- Birkök, C. (2005). Bilgi sosyolojisi ışığında kimlik sorunu. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 46 – 48.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2001). Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: Dersal Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (1998). *Yeniden insan insana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çınar, İ. (2002). *Dünyada eğitimin tarihsel gelişimi*, Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Durkheim, E. (1961). *A study in the theory and application of the sociology of education*. London: Free Press of Glence.
- Eisner, E. W. (1989). *Resmin çocukların bilişsel gelişimine katkısı*. D. Thistlewood (Ed.), Hong Kong: Longman Group UK Limited.
- Erden, M. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Yasemin Yayınevi.
- Erden, M. ve Akman, Y. (1997). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ergün, M. (2005). *Eğitim sosyolojisi*. Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi Yayınları.
- Etike, S. (1995). *Sanat eğitimi yazıları*. Ankara: İlke Yayınevi.
- Fidan, N. (1986). *Okullarda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.

- Gardner, H. W. (1982). First intimations of artistry. In S. Strauss (ed.) "U", shaped Behavioral Growth. New York: Academic Press.
- Giddends, A. (1989). *Sociology*. Polity Pres.
- Gombrich, E. (1994). *Sanatın öyküsü*. Çeviren: Hayrullah Örs, İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Gökaydın, N. (1996). Amaç, çocuğun ve gencin yaratıcı gücünü estetik ve sezgisini geliştirmek olmalıdır. Milli Eğitim Dergisi, 131, (28). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kaptan, S. (1998). Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri, Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Kavcar, C. (2003). Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, (44).
- Keser, N. (2005). *Sanat sözlüğü*. Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. T. (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Eğitimi ve Sorunları,19.
- Kırıçoğlu, O. (2005). *Sanatta eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- MEB, (1992). *Görsel sanatlar dersi 1-8 sınıflar öğretmen kılavuz kitabı*, İstanbul, Resim-İş Dersi Öğretim Programı Kitabı.
- Nirun, N. (1994). *Aile ve sistematik kültür*. Ankara: A. Kültür Merkezi Yayını.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm: eğitimde yeni değerler 2*. Baskı, Ankara: Pegem Yayınları.
- Özsoy, V. (1993). *Resim-iş eğitimi ile ilgili raporun düşündürdükleri*, Ankara: M.E.B. Yayınları, (4).
- Özsoy, V. (1996). *Türkiye'de resim-iş eğitimi (sanat eğitimi) tarihine kısa bir bakış*, Ankara: G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Pasin, G. (1999). Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 22, (3).
- San, İ. (1977). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*. Kırallı Ofset.

- San, İ. (1979). *Yaratıcılık açısından sanat eğitimi*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayını.
- San, İ. (1990). T.E.D.'nin Düzenlemiş Olduğu "Resim-İş Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar" Konulu Panelde Sunulan Bildiriler.
- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Şahin, M. (1999). *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Tonguç*, İstanbul: Bumerang Yayınevi.
- Tansuğ, S. (1993). *Çağdaş türk sanatı*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Taunton, M. (1984). Four-Year-Old Children's Recognition of Expressive Qualities in Painting Reproductions. *Journal of Research and Development in Education*.
- Telli, H. (1990). *Türkiye'de resim-iş öğretimine genel bir bakış, ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları*, Ankara: T.E.D. Yayınları.
- Telli, H. (1996). Eğitimin Genel Hedeflerinin Davranış Biçimine Dönüştürülmesinde Sanat Eğitiminin Katkısı Vardır. *Milli Eğitim Dergisi*, 131, (41-42), Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Tepecik, A. (2003). *Sanat ve Çevre*. 7. Ulusal Sanat Sempozyumu, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Tezcan, M. (1993). *Kültür ve kişilik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Topses, G. (1982). *Eğitim felsefesi temel sorunları*, Ankara: Dayanışma Yayınları.
- Tuna, S. (2007). Estetik Algı ve Beğeni Gelişimi Açısından, İlköğretimde Sanat Eleştirisi Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40, 1, (121-133).
- Türkdoğan, G. (1981). *Sanat Eğitimi Yöntemleri*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yavuzer H. (1993). *Resimleriyle çocuğu tanıma*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yetkin, S. K. (1968). Güzel Sanatların Eğitimdeki Yeri. Ankara iversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı 1-4 Ankara.

İnternet Kaynakları

http://w3.gazi.edu.tr/web/ahmetatan/mak_cocukgel.htm adresinden 13 Nisan 2010 tarihinde alınmıştır.

<http://www.gorselsanatlar.org/insanin-sanatsal-gelisimi/gunumuzde-gorsel-sanatlar-egitiminde-kullanilan-yontemler/> adresinden 23 Kasım 2009 tarihinde alınmıştır.

http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=101327 adresinden 19 Ekim 2009 tarihinde alınmıştır.

<http://www.gorselsanatlar.org/insanin-sanatsal-gelisimi/gunumuzde-gorsel-sanatlar-egitiminde-kullanilan-yontemler/?wap2> adresinden 27 Ekim 2009 tarihinde alınmıştır.

EKLER

EK – 1

Öğrencilere Yöneltilen Anket Soruları

Sevgili Öğrenciler;

Elinizdeki bu anket formu, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda yapmakta olduğum yüksek lisans tezim için gerçekleştirilmektedir. Anketten elde edilen veriler başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

Çalışmaya verdiğiniz destekten dolayı teşekkür ederim.

Günnar YAĞCILAR TONGUÇ

1. Cinsiyetiniz nedir?

Erkek

Kız

2. Nerede doğdunuz?

Köy

Kasaba

İlçe

İl

Yurtdışı

3. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil

İlkokul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise ve dengi okul mezunu

Üniversite mezunu

4. Babanızın eğitim durumu nedir?

- Okur-yazar değil
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise ve dengi okul mezunu
- Üniversite mezunu

5. Ailenizin aylık gelir aralığı nedir?

- 500 TL - 600 TL arası
- 800 TL – 900 TL arası
- 1.000 TL – 1. 500 TL arası
- 2.000 TL – 2. 500 TL arası
- 3.000 TL ve üstü

6. Evinize ne sıklıkla gazete alınıyor?

- Hiçbir zaman
- Ayda bir kez
- Haftada bir kez
- Haftada iki – üç kez
- Her gün

7. Sinemaya ne sıklıkla gidiyorsunuz?

- Hiçbir zaman
- Yılda bir kez
- İki – üç ayda bir kez
- Ayda iki – üç kez
- Haftada bir kez

Teşekkürler...

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı:

- Günnar YAĞCILAR TONGUÇ

Doğum Yeri ve Tarihi:

- Serik / ANTALYA
- 22.06.1988

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi:

- Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik, 2009.
- Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türk El Sanatları, Halı Kilim ve Eski Kumaş Desenleri Anasanat Dalı, 2009 (Çift Anadal)

Bildiği Yabancı Diller:

- İngilizce

Bilimsel Faaliyetler:

- 2011- 2012 Eğitim- Öğretim Yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Sertifika Programı, Isparta.
- SSIP'07, 15th Summer School on Image Processing, 6-15 July 2007, Szeged, Hungary.

- Grafist'08, 12. Uluslararası İstanbul Grafik Tasarım Günleri, 5-10 Mayıs 2008, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- "Ev" konulu workshop, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Isparta.
- Kültür ve Sanat Günleri kapsamında düzenlenen "Öğrenci Seçkileri Sergisi", 28-30 Nisan 2008, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Third International Youth Camping, 8-23 July 2006, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

İş Deneyimi

- Kuşoğlu Reklam, Isparta
- Retma Ajans Tasarım ve Baskı Çözümleri, Antalya
- Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Kültür Daire Başkanlığı, Kısmi zamanlı öğrenci

İletişim

E-Posta Adresi:

- gunnaryagcilar@gmail.com

Tarih

